

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT KWALITEITSMETING VROEGSCHOOELSE EDUCATIE

Mei 2024

Inhoud

1	Inhoud	2
2	Inleiding	3
3	Onderzoeksopzet	4
3.1	Operationalisatie concepten	4
3.1.1	<i>Vroegschoolse educatie</i>	4
3.1.2	<i>Vroegscholen</i>	4
3.1.3	<i>Kwaliteit vroegschoolse educatie</i>	4
3.1.4	<i>Organisatiekenmerken</i>	6
3.1.5	<i>Maatschappelijke ontwikkelingen</i>	7
3.1.6	<i>School- en omgevingskenmerken</i>	8
3.2	Doelpopulatie, steekproef en representativiteit	9
3.2.1	<i>Doelpopulatie</i>	9
3.2.2	<i>Steekproef</i>	10
3.2.3	<i>Representativiteit</i>	10
3.3	Dataverzameling en aanvullende bronnen	11
3.4	Methodiek schaalconstructie	11
3.5	Databewerking en methodiek regressieanalyses	12
4	Resultaten	14
4.1	Beschrijvende statistieken	14
4.2	Resultaten schaalconstructie	20
4.2.1	<i>Kwaliteit vroegschoolse educatie</i>	20
4.2.2	<i>Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur</i>	22
4.2.3	<i>Maatschappelijke ontwikkelingen: Invloed van corona en het lerarentekort</i>	23
4.3	Beantwoording deelvraag 1	25
4.3.1	<i>Waarderingen op de verdiepende kwaliteitsaspecten</i>	25
4.4	Beantwoording deelvraag 2	28
4.4.1	<i>Kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen</i>	28
4.4.2	<i>Verklarende analyses kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen</i>	29
4.4.3	<i>Beantwoording deelvraag 2</i>	36
5	Bronnenlijst	37
6	Bijlage 1: Tabellen representativiteitscontroles	38
7	Bijlage 2: Vragenlijst	41
8	Bijlage 3: Tabellen behorende bij figuren	48

2 Inleiding

Dit is het technisch rapport dat ten grondslag ligt aan de publicatie(s) van het stelselonderzoek 'Kwaliteitsmeting vroegschoolse educatie 2023'.

De hoofdvraag die centraal staat in dit stelselonderzoek luidt als volgt:

Wat is de kwaliteit van de vroegschoolse educatie in Nederland in 2023?

Deze hoofdvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

1. Wat is de kwaliteit van vroegschoolse educatie in 2023?
2. Hoe groot zijn de kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen onderling in 2023 en kunnen we deze verklaren aan de hand van organisatie- en omgevingskenmerken?

3 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt eerst de operationalisatie van de relevante concepten in dit onderzoek beschreven. Daarna worden de procedures van steekproeftrekking en dataverzameling toegelicht en uiteindelijk worden de gebruikte analysetechnieken beschreven.

3.1 Operationalisatie concepten

3.1.1 *Vroegschoolse educatie*

Vroegschoolse educatie maakt deel uit van het onderwijsachterstandenbeleid en is bedoeld om leerlingen in groep 1-2 met een risico op ontwikkelingsachterstanden een goede start te geven in groep 3. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de vroegschoolse educatie. Wij definiëren vroegschoolse educatie in dit onderzoek als een speciaal programma voor leerlingen uit groep 1-2 met (risico op) een achterstand, dat gericht is op het stimuleren van vaardigheden op het gebied van bijvoorbeeld taal, rekenen, motoriek en met elkaar omgaan.

3.1.2 *Vroegscholen*

In dit onderzoek definiëren wij vroegscholen aan de hand van de achterstandsscores van de onderbouw van basisschoolvestigingen (peildatum 1 februari 2023). Wij richten ons in dit onderzoek op de 15% van de scholen met de hoogste gemiddelde achterstandsscores in de onderbouw. Dit zijn 818 scholen. De groep(en) 1-2 van deze 818 scholen beschouwen we als vroegscholen en vormen de doelpopulatie van dit onderzoek.

3.1.3 *Kwaliteit vroegschoolse educatie*

Om de kwaliteit (meer precies: de proceskwaliteit) van de vroegschoolse educatie in kaart te brengen zijn 35 verdiepende kwaliteitsaspecten ontworpen, onderverdeeld in vier kwaliteitsgebieden: Aanbod, Zicht op ontwikkeling en begeleiding, Pedagogisch-didactisch handelen, en Ouderbetrokkenheid (zie Tabel 3.1). De verdiepende kwaliteitsaspecten onder Aanbod, Pedagogisch-didactisch handelen en Ouderbetrokkenheid zijn gebaseerd op, respectievelijk, de standaarden OP1, OP3 en OP6 uit het Onderzoekskader 2017 (Inspectie van het Onderwijs, 2019). Van deze verdiepende kwaliteitsaspecten is uit eerder onderzoek gebleken dat zij positief samenhangen met de ontwikkeling van kinderen (zie Kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie in Nederland, Inspectie van het Onderwijs, 2020). De verdiepende kwaliteitsaspecten onder Zicht op ontwikkeling en begeleiding zijn gebaseerd op de standaard OP2 uit het Onderzoekskader 2021 (Inspectie van het Onderwijs, 2022).

Tabel 3.1: Gewaardeerde verdiepende kwaliteitsaspecten per kwaliteitsgebied

	Kwaliteitsaspecten
Aanbod	Het aanbod gericht op de taalontwikkeling is dekkend.
	Het aanbod gericht op de overige drie ontwikkelingsgebieden is dekkend.
	Het aanbod klimt op in moeilijkheidsgraad.
	Er wordt gedifferentieerd binnen het aanbod.
	Het aanbod van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd.
	De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spelen taaluitlokkend.

Tabel 3.1: Gewaardeerde verdiepende kwaliteitsaspecten per kwaliteitsgebied

	Kwaliteitsaspecten
	Er wordt gewerkt met een doelgerichte planning op de vier ontwikkelingsgebieden.
Zicht op ontwikkeling en begeleiding	De voor- en vroegschool zorgen voor een warme overdracht. De leraren volgen systematisch de brede ontwikkeling van de doelgroepleerlingen. De begeleiding is planmatig voor de doelgroepleerlingen. Er is specifieke aandacht voor de taalontwikkeling van de doelgroepleerlingen bij de begeleiding en zorg. De leraren hebben zicht op de doelgroepleerlingen die zorg nodig hebben die de vroegschool niet kan leveren en op de aard van deze zorg. De leraren blijven de ontwikkeling van doelgroepleerlingen met extra zorg bijhouden. De interne begeleiding en zorg op de voor- en vroegschool zijn op elkaar afgestemd. De leraren evalueren de aangeboden begeleiding en zorg voor doelgroepleerlingen.
Pedagogisch-didactisch handelen	Het pedagogisch handelen van de leraren is respectvol. De leraren hanteren duidelijke pedagogische gedragsgrenzen. De leraren stimuleren de sociale vaardigheden van de leerlingen. De leraren bevorderen de zelfstandigheid en de autonomie van de leerling. Er worden structureel (de 'hele dag') effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd. De leraren bevorderen de interactie met en tussen leerlingen. De leraren stimuleren actieve betrokkenheid van de leerlingen en verrijken het spelen en werken. De leraren bevorderen de ontwikkeling van aanpakgedrag (strategieën) bij de leerlingen. Het gedrag van de leraren ten opzichte van de leerlingen is responsief. Het pedagogisch klimaat en het educatief/didactisch handelen van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd. De leraren stemmen de activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van de individuele doelgroepleerlingen. De leraren geven feedback op het leerproces.
Ouderbetrokkenheid	Er is gericht ouderbeleid voor de vroegschoolse educatie. De doelgroeppouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd door de vroegschool. Er wordt voor iedere doelgroepleerling een intake gehouden met de doelgroeppouders. Doelgroeppouders participeren in vroegschoolse educatie-activiteiten. De school/leraren stimuleren doelgroeppouders om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten te doen. Doelgroeppouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind. De leraren houden rekening met de thuistaal van de doelgroeppouders. De manier om met doelgroeppouders om te gaan op de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd.

De 35 verdiepende kwaliteitsaspecten zijn gewaardeerd op een vierpuntsschaal: 1. *Noodzakelijk verbeterpunt* - 2. *Wenselijk verbeterpunt* - 3. *Voldoende* - 4. *Voorbeeld voor anderen*. De verdiepende kwaliteitsaspecten zullen indien mogelijk samengenomen worden in samenhangende schalen (het proces van schaalconstructie wordt beschreven in sectie 3.4, en de resultaten hiervan in sectie 4.2.1). De resulterende kwaliteitsmaten worden als afhankelijke variabelen gebruikt

in de verklarende analyses (deelvraag 2).

In de verklarende analyses (deelvraag 2) wordt de samenhang van elke kwaliteitsmaat met drie sets onafhankelijke variabelen onderzocht: organisatiekenmerken, maatschappelijke ontwikkelingen, en school- en omgevingskenmerken. Deze drie sets onafhankelijke variabelen worden hieronder beschreven.

3.1.4 *Organisatiekenmerken*

Om eventuele kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen te verklaren zijn organisatiekenmerken van de (vroeg)scholen verzameld. Deze worden weergegeven in Tabel 3.2. Een belangrijk verschil tussen deze organisatiekenmerken en de school- en omgevingskenmerken die in Tabel 3.5 worden beschreven, is dat de organisatiekenmerken beïnvloedbaar zijn. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de regio waarin een school zich bevindt of de achterstandsscore van een school, kunnen deze kenmerken eventueel veranderd worden. De organisatiekenmerken vormen samen één van de drie sets onafhankelijke variabelen in de verklarende analyses.

Tabel 3.2: Organiseatiekenmerken

	Organisatiekenmerk
Vroegschool	Kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie (gebaseerd op oordelen inspecteurs)
	Onderdeel integraal kindcentrum (IKC)
	Percentage kleuters met verlengde kleuterperiode
	Groepsgrootte (gemiddeld aantal kleuters per groep)
	Leerling-leerkracht ratio (aantal leerlingen per fte leerkracht)
	Leerling-ondersteuner ratio (aantal leerlingen per fte ondersteuner)
	Aanbod vroegschoolse educatie: geen, aanbod zonder erkend vve-programma, of aanbod met erkend vve-programma
	Doelgroep vroegschoolse educatie: alle leerlingen vs. een deel van de leerlingen
	Resultaatafspraken met de gemeente*
Schoolleiding	Zij-instromer**
	Specifieke (vervolg)opleiding voor schoolleider**
	Aantal jaar ervaring als schoolleider
	Aantal jaar ervaring vroegschoolse educatie
	Scholing gericht op VVE-gerelateerde kwaliteitszorg
Leerkrachten	Percentage leraren in opleiding
	Percentage HBO-opgeleid**
	Percentage WO-opgeleid**
	Gemiddeld aantal jaar ervaring
	Gemiddeld aantal jaar ervaring vroegschoolse educatie
	Scholing vroegschoolse educatie afgelopen 2 jaar: wel of geen leerkracht(en) geschoold

*Dit kenmerk is opgenomen in de beschrijvende statistieken (paragraaf 4.1) maar niet in de verklarende analyses, omdat dit bij een deel van de schoolleiders onbekend was.

**Deze kenmerken zijn opgenomen in de beschrijvende statistieken (paragraaf 4.1) maar niet in de verklarende analyses, omdat ze weinig varieerden over scholen.

Bovenstaande organisatiekenmerken zijn uitgevraagd in de vragenlijst voor de schoolleiders, met uitzondering van de kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie. De kwaliteitszorg en -cultuur zijn in kaart gebracht via waarderingen van de inspecteurs op een tweede serie van veertien verdiepende kwaliteitsaspecten, gebaseerd op de standaarden SKA1, SKA2 en SKA3 uit het Onderzoekskader 2021 (Inspectie van het Onderwijs, 2022). Deze kwaliteitsaspecten worden weergegeven in Tabel 3.3. Ook deze kwaliteitsaspecten

zijn door de inspecteurs gewaardeerd op een vierpuntsschaal: *1. Noodzakelijk verbeterpunt - 2. Wenselijk verbeterpunt - 3. Voldoende - 4. Voorbeeld voor anderen*. Deze veertien verdiepende kwaliteitsaspecten zullen indien mogelijk samengenomen worden in één samenhangende schaal.

Tabel 3.3: Gewaardeerde verdiepende kwaliteitsaspecten kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur

	Kwaliteitsaspecten
Visie, ambitie en doelen	De school heeft doelen op het gebied van vroegschoolse schoolse educatie gesteld.
	De school beschrijft op basis van evaluaties van doelen planmatig en doelgericht de maatregelen ter verbetering van vroegschoolse educatie.
Uitvoering en kwaliteitscultuur	De school werkt aan de voortdurende verbetering van professionaliteit gericht op vroegschoolse educatie.
	De school werkt planmatig aan het realiseren van de verbetermaatregelen voor vroegschoolse educatie.
	De school borgt de kwaliteit van haar vroegschoolse educatie.
	De schoolleiding vertoont leiderschap op het gebied van vroegschoolse educatie.
	De schoolleiding vertoont kwaliteitsbewustzijn op het gebied van vroegschoolse educatie.
	Er wordt in de onderbouw gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling op het gebied van vroegschoolse educatie.
	Er is VVE-coördinatie in de vroegschool.
	Er is een bereidheid om gezamenlijk de vroegschoolse educatie te verbeteren.
	Het beleid op het gebied van vroegschoolse educatie wordt breed gedragen.
	Er wordt in de onderbouw gewerkt vanuit een transparante en integere cultuur.
Evaluatie, verantwoording en dialoog	De school evalueert de kwaliteit van de vroegschoolse educatie regelmatig.
	De school evalueert op objectieve wijze of de doelstellingen m.b.t. vroegschoolse educatie worden behaald.

3.1.5 Maatschappelijke ontwikkelingen

In dit onderzoek wordt – net als in een recent onderzoek naar de kwaliteit van de voorschoolse educatie (Inspectie van het Onderwijs, 2023) – ook rekening gehouden met twee belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen jaren, namelijk de coronapandemie en het toenemende lerarentekort. De invloed van deze maatschappelijke ontwikkelingen op de vroegscholen is gemeten door de schoolleiders in de vragenlijst zes stellingen voor te leggen. Deze stellingen zijn weergegeven in Tabel 3.4. Elk van de stellingen werd beoordeeld op een vijfpuntsschaal: *zeer mee oneens - mee oneens - niet mee eens/niet mee oneens - mee eens - zeer mee eens*. Deze stellingen zullen indien mogelijk samengenomen worden in één samenhangende schaal. De resulterende maat (of maten) voor deze maatschappelijke ontwikkelingen vormt één van de drie sets onafhankelijke variabelen in de verklarende analyses.

Tabel 3.4: Stellingen invloed personeelstekort en coronapandemie

	Stelling
Personeelstekort	Wij hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort kleutergroepen naar huis moeten sturen

Tabel 3.4: Stellingen invloed personeelstekort en coronapandemie

	Stelling
	Er hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort (nog) onbevoegde leraren zelfstandig voor kleutergroepen gestaan
	Door personeelstekort hebben wij in de afgelopen twee jaar niet de kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie kunnen behalen die wij zouden willen
Coronapandemie	Door corona hebben wij niet de kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie kunnen behalen die wij zouden willen
	Sinds corona zien we grotere achterstanden bij kleuters die bij ons binnenkomen
	Sinds corona lukt het ons minder goed achterstanden bij kleuters in te lopen voor ze naar groep 3 gaan

3.1.6 School- en omgevingskenmerken

De kwaliteit van de vroegschoolse educatie kan ook samenhangen met school- of omgevingskenmerken waar de school weinig of geen invloed op heeft. De school- en omgevingskenmerken die worden opgenomen in dit onderzoek zijn weergegeven in Tabel 3.5, samen met de definitie van elk kenmerk. Deze school- en omgevingskenmerken vormen samen één van de drie sets onafhankelijke variabelen in de verklarende analyses.

Tabel 3.5: School- en omgevingskenmerken

	Definitie
Schoolbestuurgrootte	Aantal leerlingen binnen het bestuur van de school
Schoolgrootte*	Aantal leerlingen op de school. Deze variabele is niet meegenomen in de verklarende analyses vanwege de sterke samenhang met het aantal kleuters op de school.
Aantal kleuters	Aantal leerlingen in groep(en) 1-2 van de school in schooljaar 2023/2024, zoals aangegeven door de schoolleiders in de vragenlijst.
Denominatie	Denominatie van de school. Wij maken gebruik van een indeling in 4 groepen: Openbaar, Rooms-katholiek, Protestants-christelijk en Overig bijzonder.
Omgevingsadressendichtheid (oad; gemeenteniveau)	De oad van een adres is het aantal adressen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom dat adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel. De oad is berekend per gemeente door het gemiddelde van alle adressen in die gemeente te nemen.
Mate van stedelijkheid (gemeenteniveau)*	Vijfpuntsschaal gebaseerd op de gemiddelde oad in de gemeente (gelijk aan CBS indeling): Zeer sterk stedelijk (> 2500 adressen per km ²), sterk stedelijk (1500-2500 adressen per km ²), matig stedelijk (1000-1500 adressen per km ²), weinig stedelijk (500-1000 adressen per km ²), niet stedelijk (< 500 adressen per km ²). Deze variabele is niet meegenomen in de verklarende analyses vanwege de sterke samenhang met de omgevingsadressendichtheid.
Regio	Scholen kunnen ingedeeld worden in verschillende regio's. Deze regio's zijn bepaald op basis van provincie. Drenthe, Groningen en Friesland behoren tot regio Noord. Gelderland en Overijssel behoren tot regio Oost. Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland en Flevoland behoren tot de regio midden. Zeeland, Limburg en Noord-Brabant behoren tot de regio zuid. In de verklarende analyses zijn de regio's Noord, Oost en Zuid samengenomen, en vergeleken met de regio Midden, vanwege het relatief kleine aantal scholen in elk van deze drie regio's.
Achterstandsscore school	Het CBS berekent jaarlijks per basisschoolvestiging een achterstandsscore. Dit gebeurt door de onderwijsscore per leerling te berekenen en die met een bepaalde formule op te

Tabel 3.5: School- en omgevingskenmerken

	Definitie
	tellen tot een achterstandsscore per basisschoolvestiging. Deze scores drukken dan de verwachte onderwijsachterstand op scholen uit. Scholen worden bekostigd op basis van hun achterstandsscores, waarbij een drempel wordt toegepast die corrigeert voor het aantal leerlingen op de school. Wij maken in dit onderzoek gebruik van de achterstandsscores waarbij de drempel is toegepast (peildatum 1 februari 2023).
Onderwijsachterstandenbudget (OAB)*	Jaarlijks budget dat een school ontvangt voor de aanpak van onderwijsachterstanden, gebaseerd op de achterstandsscore waarbij de drempel is toegepast. Deze variabele is niet meegenomen in de verklarende analyses vanwege de sterke samenhang met de achterstandsscore van scholen.
Gemiddelde achterstandsscore onderbouw	Het CBS berekent de achterstandsscore zonder drempel per school ook apart voor de onder- en bovenbouw. In dit onderzoek is de gemiddelde achterstandsscore in de onderbouw berekend door de achterstandsscore voor de onderbouw te delen door het aantal leerlingen in de onderbouw. De resulterende maat geeft het gemiddelde risico op onderwijsachterstand per leerling in de onderbouw weer.
Nieuwkomers in groep(en) 1-2	Aanwezigheid van nieuwkomers (immigranten, asielzoekers, statushouders en vluchtelingen) in groep(en) 1-2, zoals aangegeven door de schoolleiders in de vragenlijst. In de verklarende analyses worden scholen met en zonder nieuwkomers in groep(en) 1-2 vergeleken. Schoolleiders gaven ook aan of nieuwkomers in groep(en) 1-2 zijn geïntegreerd in reguliere klassen of dat er speciale nieuwkomersgroepen zijn. Dit onderscheid is opgenomen in de beschrijvende statistieken (paragraaf 4.1) maar niet in de verklarende analyses omdat speciale nieuwkomersgroepen weinig voorkwamen.
Percentage kleuters voorschools aanbod ontvangen*	Percentage van de leerlingen in groep 1-2 dat als peuter een voorschools aanbod heeft ontvangen, zoals aangegeven door de schoolleiders in de vragenlijst. Deze variabele is niet meegenomen in de verklarende analyses omdat bij een deel van de schoolleiders onbekend was welke leerlingen een voorschools aanbod hebben ontvangen.

*Deze variabelen zijn opgenomen in de beschrijvende statistieken (paragraaf 4.1) maar niet in de verklarende analyses, vanwege sterke samenhang met andere variabelen of missende data bij een deel van de scholen (zie de Definities kolom)

3.2 Doelpopulatie, steekproef en representativiteit

3.2.1 Doelpopulatie

We definiëren de doelpopulatie voor dit onderzoek als de 15% van de reguliere basisscholen met de hoogste gemiddelde achterstandsscore in de onderbouw. De achterstandsscores in de onderbouw die worden door het CBS per basisschoolvestiging (hierna school) berekend (peildatum 1 februari 2023). Achterstandsscores worden berekend door de onderwijsscore per leerling te berekenen en die met een bepaalde formule op te tellen tot een achterstandsscore per school, ook uitgesplitst voor de onder- en bovenbouw. Onderbouw is hierbij gedefinieerd als alle leerlingen t/m 7 jaar. De achterstandsscores per school zijn hier te vinden: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/22/achterstandsscores-per-school-2023>. De absolute achterstandsscores voor de onderbouw zijn omgezet in *gemiddelde* achterstandsscores door de scores te middelen over het aantal leerlingen in de onderbouw. Deze gemiddelde scores geven een schatting van het gemiddelde risico op onderwijsachterstand per leerling in de onderbouw.

Uitgesloten van de doelpopulatie zijn scholen voor speciaal basisonderwijs (sbo), varende/rijdende scholen, niet-bekostigde scholen, internationale scholen en scholen in het buitenland. Ook uitgesloten van de doelpopulatie zijn scholen met een startdatum van 1 september 2020 of later ('nieuwe scholen'), nieuwkomersvoorzieningen type 1 en 2, scholen met minder dan 10 leerlingen in groep 1-2, en scholen zonder één-op-één relatie met een cluster (het object van toezicht in het po; een cluster bestaat uit een combinatie van één of meer vestigingen en/of inspectielocaties). Deze laatste uitsluiting was nodig omdat achterstandsscores bepaald zijn per vestiging maar inspectie-onderzoeken plaatsvinden bij clusters.

Na bovenstaande uitsluitingen bleven er 5452 scholen over. Van deze scholen hebben we de 15% (818 scholen) met de hoogste gemiddelde achterstandsscore in de onderbouw geselecteerd. De groep(en) 1-2 van deze 818 scholen beschouwen we als de doelpopulatie van ons onderzoek.

3.2.2 *Steekproef*

Om de toezichtslast voor scholen te beperken zijn de scholen uit de doelpopulatie die in schooljaar 2022-2023 een ander inspectiebezoek hadden gehad (ongeacht het onderzoekstype) en scholen die in schooljaar 2023-2024 een steekproefonderzoek op locatie hebben uitgesloten van de steekproeftrekking voor het huidige onderzoek. Uit de overgebleven 618 scholen—het steekproefkader—zijn aselect 200 scholen getrokken (de hoofdstekproef), en daarnaast 15 reservescholen. Op een totale doelpopulatie van 818 scholen is een steekproef van 200 scholen voldoende om een betrouwbaar beeld te krijgen met een betrouwbaarheidspercentage van 95% en een foutmarge van 6%. Een foutmarge van 6% met een betrouwbaarheidspercentage van 95% betekent dat als we vinden dat 60% van de scholen met een 'voldoende' werd gewaardeerd op één van de kwaliteitsaspecten uit dit onderzoek, we met een zekerheid van 95% weten dat het werkelijke aantal waarderingen 'voldoende' op dit aspect in de populatie als geheel tussen de 54% en de 66% ligt.

Zeven scholen uit de hoofdstekproef konden niet deelnemen aan het onderzoek vanwege een recente opheffing, ziekte, of omdat ze niet meer in de doelpopulatie vielen (door een recente fusie of afsplitsing van een nieuwkomersvoorziening). Vijf van deze scholen zijn vervangen door reservescholen. Voor de andere twee scholen was het niet meer mogelijk een reserveschool in te plannen omdat pas tegen het eind van de onderzoeksperiode duidelijk werd dat deze scholen niet konden deelnemen. Er zijn uiteindelijk dus 198 scholen bezocht. Dit aantal is nog steeds voldoende om een betrouwbaar beeld te krijgen met een betrouwbaarheidspercentage van 95% en een foutmarge van 6%. 196 van deze 198 bezochte scholen hebben ook de vragenlijst ingevuld. De twee scholen die dit niet hebben gedaan konden niet worden meegenomen in de verklarende analyses van deelvraag 2, deze analyses zijn daarom gebaseerd op 196 scholen.

3.2.3 *Representativiteit*

De groep van 198 scholen die uiteindelijk is bezocht is op de volgende kenmerken getoetst op representativiteit t.o.v. de doelpopulatie, met chi-kwadraat toetsen: stedelijkheid, regio, denominatie, schoolgrootte, aantal leerlingen in groep(en) 1-2, gemiddelde achterstandsscore in de onderbouw, en risicoscore van de Prestatiemonitor van de Inspectie van het Onderwijs. De tabellen in Bijlage 1 laten zien hoe de groep onderzochte scholen en de scholen in de doelpopulatie verdeeld zijn voor elk van de onderzochte kenmerken, en geven ook de resultaten van de chi-

kwadraat toetsen. Er werden geen significante afwijkingen vastgesteld, wat suggereert dat de groep onderzochte scholen een representatieve afspiegeling is van de doelpopulatie op bovenstaande kenmerken.

3.3 Dataverzameling en aanvullende bronnen

Op elk van de bezochte scholen is de kwaliteit van de vroegschoolse educatie gewaardeerd door een inspecteur. Alle deelnemende inspecteurs hadden ervaring met voor- en vroegschoolse educatie en hebben instructie gekregen over de waardering van de verdiepende kwaliteitsaspecten.

De waardering van de verdiepende kwaliteitsaspecten gebeurde via observaties, gesprekken met ouders, medewerkers en directie, en indien mogelijk beoordeling van relevante documenten. Alle voorscholen kregen een waardering op alle verdiepende kwaliteitsaspecten (zie Tabel 3.1 en Tabel 3.3). Een uitzondering hierop waren de twee verdiepende kwaliteitsaspecten die gericht waren op doelgroepleerlingen die extra zorg nodig hebben ('De leraren hebben zicht op de doelgroepleerlingen die zorg nodig hebben die de vroegschool niet kan leveren en op de aard van deze zorg' en 'De leraren blijven de ontwikkeling van doelgroepleerlingen met extra zorg bijhouden'). Bij deze twee verdiepende kwaliteitsaspecten kon ook 'niet van toepassing' worden ingevuld.

Voorafgaand aan de bezoeken door de inspecteurs zijn de schoolleiders van de deelnemende scholen gevraagd om een vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst bevatte vragen over diverse school- en organisatiekenmerken (zie Tabel 3.2 en Tabel 3.5) en een aantal stellingen over de invloed van de coronapandemie en het personeelstekort (zie Tabel 3.4). Ook bevatte de vragenlijst een aantal stellingen over kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie. De vragenlijst is toegevoegd in Bijlage 2 van dit technisch rapport.

Naast de dataverzameling voor dit specifieke onderzoek zijn een aantal aanvullende informatiebronnen gebruikt om school- en omgevingskenmerken te bepalen. Deze bronnen zijn weergegeven in Tabel 3.6.

Tabel 3.6: Aanvullende bronnen

	Bron
School(bestuur)grootte (aantal leerlingen)	BRON bestanden. De Basisregister Onderwijsnummer (BRON) bestanden bevatten onderwijsregistraties zoals door DUO verkregen van de scholen en geleverd aan de Inspectie van het Onderwijs. Deze BRON bestanden zijn door DUO verrijkt tot 1-cijferbestanden.
Denominatie	BRON bestanden
Omgevingsadressendichtheid	CBS open data
Mate van stedelijkheid	CBS open data
Regio (gebaseerd op provincie)	CBS open data
Achterstandsscores	CBS open data; https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/22/achterstandsscores-per-school-2023
Onderwijsachterstandenbudget	OCW; https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/bekostiging/bekostiging-basisonderwijs.jsp

3.4 Methodiek schaalconstructie

De proceskwaliteit van vroegschoolse educatie, de kwaliteit van de kwaliteitszorg en -cultuur, en de invloed van de coronapandemie en het personeelstekort zijn met schalen gemeten die bestonden uit meerdere items. Voor zowel de proceskwaliteit van vroegschoolse educatie als de kwaliteit van de kwaliteitszorg en -cultuur waren

dit de verschillende verdiepende kwaliteitsaspecten die door de inspecteurs zijn beoordeeld. Voor de invloed van de coronapandemie en het personeelstekort waren dit de verschillende stellingen die door de schoolleiders zijn beoordeeld in de vragenlijst.

Ter reductie van de data is met principale componentenanalyse (PCA) bekeken of het mogelijk was de losse items behorend bij elk onderwerp samen te voegen tot betrouwbare schalen. Voor elke itemset is de screeplot bekeken om te bepalen hoeveel componenten met een eigenwaarde hoger dan 1 boven de knik lagen en zijn de componentladingen voor deze componenten berekend. Om de betrouwbaarheid van de resulterende schalen te bepalen, is voor elke schaal Cronbach's alpha berekend.

Voor de principale componentenanalyse en de berekening van de resulterende schalen is de vierpuntsschaal waarop de kwaliteitsaspecten beoordeeld zijn door de inspecteurs als volgt gekoppeld aan numerieke waarden: *Noodzakelijk verbeterpunt* = 1, *Wenselijk verbeterpunt* = 2, *Voldoende* = 3, *Voorbeeld voor anderen* = 4. De vijfpuntsschaal waarop de stellingen over de coronapandemie en het personeelstekort zijn beantwoord door de schoolleiders, is als volgt gekoppeld aan numerieke waarden: *Zeer mee oneens* = 1, *Mee oneens* = 2, *Niet mee eens/niet mee oneens* = 3, *Mee eens* = 4, *Zeer mee eens* = 5.

De resultaten van deze analyses worden beschreven in sectie 4.2.

3.5 Databewerking en methodiek regressieanalyses

Om inzicht te krijgen in de factoren die samenhangen met kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen zijn regressieanalyses gedaan. Omdat twee scholen de vragenlijst niet hebben ingevuld is een groot deel van de onafhankelijke variabelen voor deze scholen onbekend. Deze scholen konden daarom niet worden meegenomen in de regressieanalyses. De analyses zijn dus uitgevoerd op 196 scholen.

De regressieanalyses zijn voor elke kwaliteitsmaat uitgevoerd in vier stappen:

1. In de eerste stap werd het nulmodel berekend, waarin als enige voorspeller het intercept, ofwel het gemiddelde van de afhankelijke variabele was opgenomen.
2. In de tweede stap werden de vaste school- en omgevingskenmerken als voorspellers in het model opgenomen (model 1), omdat deze voor elke school in de basis aanwezig en niet beïnvloedbaar zijn. Als deze kenmerken een significante samenhang vertonen met een kwaliteitsmaat, willen we weten welke invloed de andere variabelen hebben in combinatie met deze kenmerken. Als deze kenmerken geen significante samenhang vertonen, kunnen ze worden weggelaten uit het model. We toetsen dit door middel van de F-toets, die bepaalt of model 1 een significante verbetering is t.o.v. het nulmodel. Vormen de school- en omgevingskenmerken wel een significante verbetering, dan vormen ze de basis voor de volgende stap.
3. In de derde stap worden de variabelen rondom maatschappelijke ontwikkelingen in het model opgenomen (gevolgen van coronapandemie en lerarentekort; model 2). Dit zijn weliswaar geen vaste omgevingskenmerken, maar ze zijn ook niet beïnvloedbaar door de scholen. Ook deze stap wordt getoetst en de variabelen worden alleen meegenomen naar de volgende stap als ze een significante verbetering van model 2 betekenen ten opzichte van het voorgaande beste model.

4. Als laatste worden de organisatiekenmerken in het model opgenomen (model 3), en wordt wederom getoetst of de toevoeging van deze variabelen een significante verbetering van het model ten opzichte van het voorgaande beste model betekent. Op deze manier kunnen we inzicht krijgen in de samenhang tussen de beïnvloedbare organisatiekenmerken en de kwaliteitsmaten, in de context van eventuele relevante school- en omgevingskenmerken en maatschappelijke ontwikkelingen.

Tabel 3.7 laat alle onafhankelijke variabelen zien die zijn opgenomen in de regressieanalyses, onderverdeeld in de drie bovengenoemde subgroepen (model 1: vaste school- en omgevingskenmerken, model 2: maatschappelijke ontwikkelingen, model 3: organisatiekenmerken).

Wanneer onafhankelijke variabelen in een regressiemodel onderling sterk samenhangen is er sprake van multicollineariteit en zijn de uitkomsten van de regressieanalyse niet betrouwbaar. Om te bepalen of dit het geval is, is van alle variabelen de Variance Inflation Factor (VIF) bepaald. Variabelen met een VIF hoger dan 10 hebben een te hoge correlatie met één of meer andere variabelen (Myers, 1990). De maximale VIF van het model waarin alle onafhankelijke variabelen uit Tabel 3.7 zijn opgenomen was 3,2 (voor de variabelen Achterstandsscore school en Aantal leerlingen in groep(en) 1-2), wat er op wijst dat er geen sprake is van multicollineariteit.

Bij het bepalen van de significantie van de samenhang van elk van de onafhankelijke variabelen met de kwaliteitsmaten is een Bonferroni correctie toegepast om te corrigeren voor multiple testing (in dit geval de opname van meerdere voorspellers in een model).

Tabel 3.7: Onafhankelijke variabelen regressieanalyses

	Kenmerk
School- en omgevingskenmerken	Achterstandsscore school
	Gemiddelde achterstandsscore onderbouw
	Schoolbestuurgrootte
	Aantal leerlingen in groep(en) 1-2
	Nieuwkomers in groep(en) 1-2
	Denominatie
	Omgevingsadressendichtheid
	Regio
Maatschappelijke ontwikkelingen	Personeelstekort: groep(en) 1-2 naar huis
	Personeelstekort: onbevoegde leraren voor groep(en) 1-2
	Invloed corona en personeelstekort op kwaliteit en achterstanden
Organisatiekenmerken: vroegschool	Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur
	Onderdeel integraal kindcentrum
	Percentage kleuters met verlengde kleuterperiode
	Gemiddelde groepsgrootte
	Leerling-leerkracht ratio
	Leerling-ondersteuner ratio
	Aanbod vroegschoolse educatie
	Doelgroep vroegschoolse educatie
Organisatiekenmerken: schoolleider	Aantal jaar ervaring als schoolleider
	Aantal jaar ervaring vroegschoolse educatie
	Scholing gericht op VVE-gerelateerde kwaliteitszorg
Organisatiekenmerken: leerkrachten	Percentage leraren in opleiding
	Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten
	Gemiddeld aantal jaar ervaring vroegschoolse educatie
	Scholing gericht op vroegschoolse educatie afgelopen 2 jaar

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bestaat uit verschillende onderdelen. Allereerst worden beschrijvende statistieken van alle onderzochte variabelen weergegeven. Vervolgens wordt de schaalconstructie voor de kwaliteit vroegschoolse educatie, kwaliteitszorg en -cultuur, en maatschappelijke ontwikkelingen (lerarentekort en coronapandemie) besproken. Tenslotte worden de gegevens besproken die direct bijdragen aan de beantwoording van de deelvragen: de beschrijvende statistieken van de verdiepende kwaliteitsaspecten (deelvraag 1), en de onderlinge verschillen in kwaliteit tussen vroegscholen en verklarende analyses van deze verschillen (deelvraag 2).

4.1 Beschrijvende statistieken

Achtergrondkenmerken van de scholen

Tabel 4.1 t/m Tabel 4.4 geven een aantal achtergrondkenmerken van de onderzochte scholen weer.

Tabel 4.1: Kenmerken van de onderzochte scholen

	Gem.	SD	Min.	Max.	n
Schoolgrootte (aantal leerlingen)	219,4	122,9	43,0	884,0	198
Bestuursgrootte (aantal leerlingen)	5.985,9	4.414,0	374,0	21.808,0	198
Achterstandsscore school	390,7	260,7	54,5	1.615,2	198
Gemiddelde achterstandsscore onderbouw	2,6	0,8	1,7	6,4	198
Onderwijsachterstandenbudget	286.207,1	194.223,1	10.000,0	1.066.000,0	198
Aantal adressen per km2 (gemeente)	2.534,4	1.498,7	369,0	6.075,0	198

Tabel 4.2: Verdeling van de scholen over regio's

	%	n
Midden	50,0	99
Noord	11,1	22
Oost	19,2	38
Zuid	19,7	39
Totaal	100	198

Tabel 4.3: Denominaties van de onderzochte scholen

	%	n
Openbaar	40,4	80
Overig bijzonder	9,6	19
Protestants-christelijk	21,2	42
Rooms-katholiek	28,8	57
Totaal	100	198

Tabel 4.4: Mate van stedelijkheid van de onderzochte scholen

	%	n
Niet stedelijk	1,5	3
Weinig stedelijk	14,6	29
Matig stedelijk	6,6	13
Sterk stedelijk	36,9	73

Tabel 4.4: Mate van stedelijkheid van de onderzochte scholen

	%	n
Zeer sterk stedelijk	40,4	80
Totaal	100	198

De leerlingpopulatie in groep(en) 1-2 en het onderwijspersoneel

De kenmerken van de onderzochte scholen die betrekking hebben op de leerlingen in groep(en) 1-2 en het onderwijspersoneel zijn weergegeven in Tabel 4.5 t/m Tabel 4.9. Deze gegevens zijn uitgevraagd in de vragenlijst voor de schoolleiders.

Tabel 4.5: Informatie over de leerlingpopulatie in groep(en) 1-2

	Gem.	SD	Min.	Max.	n
Aantal leerlingen	46,9	28,0	6,0	229,0	196
Gemiddeld aantal leerlingen per groep	18,8	4,4	6,0	34,0	196
Leerling-leerkracht ratio	21,0	11,9	6,0	140,0	196
Leerling-ondersteuner ratio	85,8	110,3	2,2	840,0	196
Percentage leerlingen met verlengde kleuterperiode	8,2	7,8	0,0	45,5	196
Percentage leerlingen dat als peuter voorschoolse educatie ontving*	54,5	25,1	1,3	100,0	189
Percentage leerlingen dat voerschoolse educatie ontvangt**	83,6	27,8	7,1	100,0	144

*Dit percentage is gebaseerd op de scholen waar bekend was welke kleuters als peuter een voerschools aanbod hebben ontvangen

**Dit percentage is gebaseerd op de scholen die aangaven voerschoolse educatie aan te bieden

Tabel 4.6: Percentage van de schoolleiders dat aangeeft in groep(en) 1-2 geen nieuwkomers te hebben, nieuwkomers in reguliere klassen te integreren, en speciale groepen voor nieuwkomers te hebben

	%	n
Geen nieuwkomers in groepen 1-2	16,8	33
Nieuwkomers in reguliere klassen	81,1	159
Speciale nieuwkomersgroep(en)	2,0	4
Totaal	100	196

Tabel 4.7: Informatie over het onderwijspersoneel in groep(en) 1-2

	Gem.	SD	Min.	Max.	n
Percentage leraren in opleiding	6,9	14,2	0,0	66,7	196
Percentage leerkrachten met hbo diploma	90,2	17,8	0,0	100,0	196
Percentage leerkrachten met wo diploma	2,4	7,6	0,0	40,0	196
Gemiddeld aantal jaren ervaring leerkrachten	15,5	8,7	1,0	43,0	196
Gemiddeld aantal jaren ervaring met voerschoolse educatie leerkrachten	9,3	7,1	0,0	35,0	196
Aantal leerkrachten afgelopen 2 jaar geschoold o.h.g.v. voerschoolse educatie	1,9	2,4	0,0	12,0	196

Tabel 4.7: Informatie over het onderwijspersoneel in groep(en) 1-2

	Gem.	SD	Min.	Max.	n
--	------	----	------	------	---

Tabel 4.8: Ervaring van de schoolleiders

	Gem.	SD	Min.	Max.	n
Aantal jaren ervaring als schoolleider	9,2	7,8	0,0	42,0	196
Aantal jaren ervaring met vroegschoolse educatie	8,8	8,0	0,0	40,0	196

Tabel 4.9: Percentage van de schoolleiders dat onderstaande vragen met 'Ja' beantwoordde

	Ja
Heeft u een specifieke (vervolg)opleiding gevolgd voor schoolleider po?	95,4
Bent u een zij-instromer (van buiten het onderwijsveld)?	5,1
Heeft u scholing genoten gericht op vve-gerelateerde kwaliteitszorg?	18,9

n =196

Aan het einde van de vragenlijst konden de schoolleiders, indien gewenst, een toelichting geven op hun antwoorden. In 29 van de 196 vragenlijsten (15%) werd hier aangegeven dat de schoolleider nog maar kort (minder dan een jaar) werkzaam is op de school. Dit is echter niet systematisch uitgevraagd, dus dit percentage kan in werkelijkheid hoger liggen.

Vroegschoolse educatie

De kenmerken van de onderzochte scholen die betrekking hebben op vroegschoolse educatie zijn weergegeven in Tabel 4.10 t/m Tabel 4.13. Deze gegevens zijn uitgevraagd in de vragenlijst voor de schoolleiders.

Tabel 4.10: Percentage van de schoolleiders dat aangeeft vroegschoolse educatie aan te bieden, al dan niet met een erkend vve-programma

	%	n
Geen vroegschoolse educatie	26,5	52
Vroegschoolse educatie met erkend vve-programma	42,3	83
Vroegschoolse educatie zonder erkend vve-programma	31,1	61
Totaal	100	196

Tabel 4.11: Percentage van de schoolleiders dat aangeeft vroegschoolse educatie aan onderstaande groepen leerlingen aan te bieden

	%
Alle leerlingen in groepen 1-2	66,7
Leerlingen met een taal- of ontwikkelingsachterstand	20,8
Leerlingen uit gezinnen met een migratieachtergrond	18,8
Anders	17,4
Leerlingen met laag opgeleide ouders/ouders uit lage inkomensgroepen	13,9

Tabel 4.11: Percentage van de schoolleiders dat aangeeft vroegschoolse educatie aan onderstaande groepen leerlingen aan te bieden

Percentages zijn berekend over de 144 scholen die aangaven vroegschoolse educatie aan te bieden. Scholen kunnen aan meerdere groepen leerlingen vroegschoolse educatie aanbieden, daarom tellen de percentages niet op tot 100%

Tabel 4.12: Resultaatafspraken met de gemeente m.b.t. vroegschoolse educatie

	%	n
Geen resultaatafspraken met gemeente	23,6	34
Onbekend of er resultaatafspraken met gemeente zijn	26,4	38
Wel resultaatafspraken maar geen verantwoording hierover aan gemeente	0,7	1
Wel resultaatafspraken, verantwoording hierover aan gemeente onbekend	5,6	8
Zowel resultaatafspraken als verantwoording hierover aan gemeente	43,8	63
Totaal	100	144

Percentages zijn berekend over de 144 scholen die aangaven vroegschoolse educatie aan te bieden.

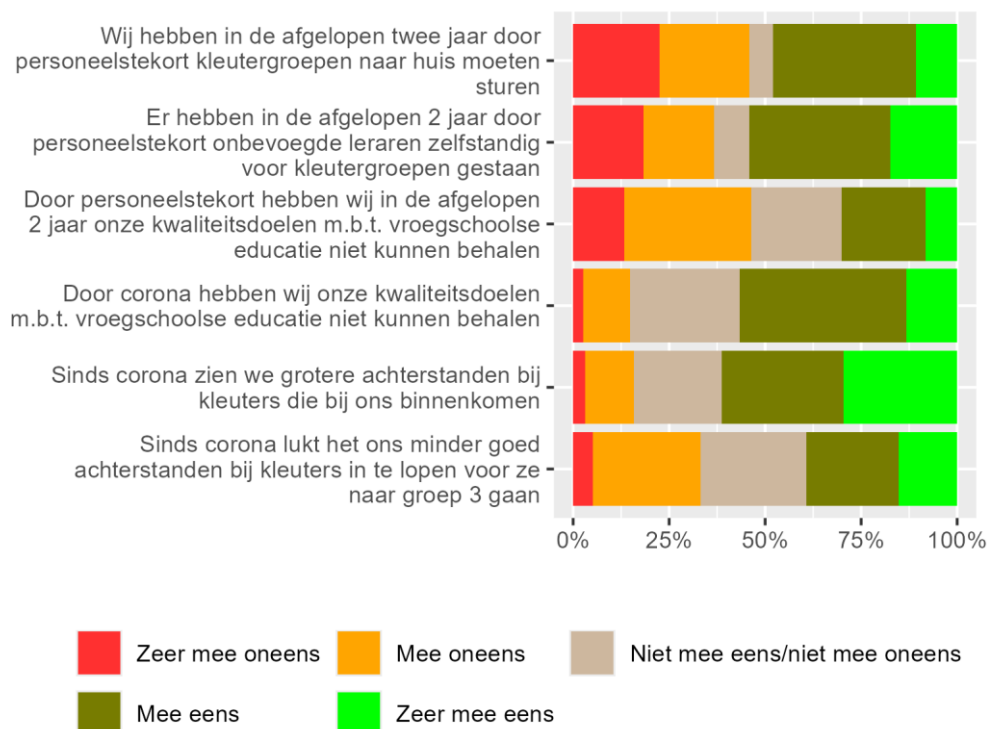
Tabel 4.13: Percentage van de scholen dat wel en geen deel uitmaakt van een (integraal) kindcentrum, waarin ook voorschoolse voorzieningen zijn gevestigd

	%	n
Ja	45,9	90
Nee	54,1	106
Totaal		196

Maatschappelijke ontwikkelingen rondom personeelstekorten en de coronapandemie

De mate waarin schoolleiders aangaven het eens te zijn met de stellingen over de invloed van personeelstekorten en de coronapandemie zijn weergegeven in Figuur 4.1. De figuur laat per stelling zien welk percentage van de schoolleiders het hier (zeer) mee eens of (zeer) mee oneens was, of hier geen mening over had. De exacte percentages staan in een tabel in Bijlage 3.

Figuur 4.1: De invloed van personeelstekorten en de coronapandemie

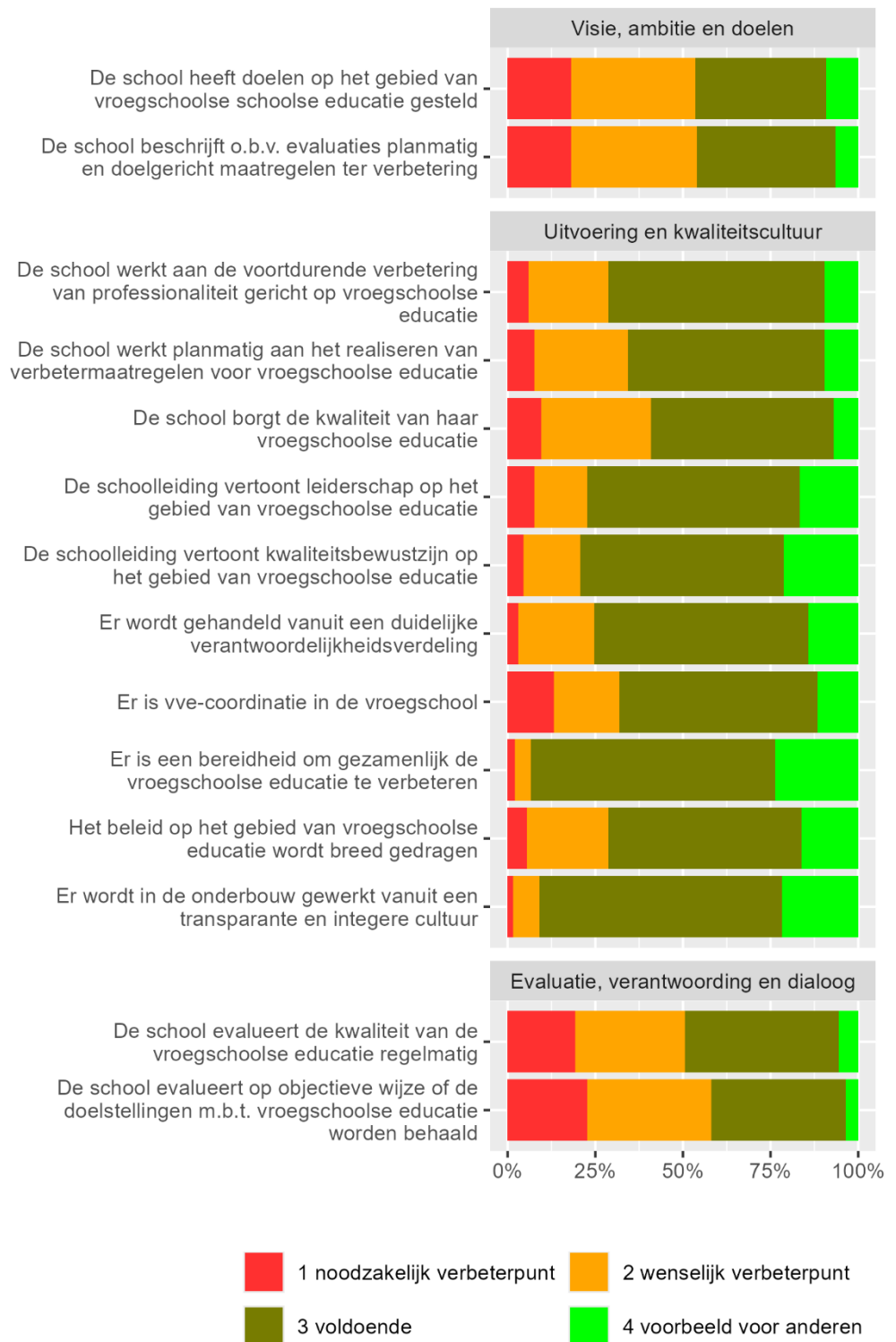

Schoolleiders hadden ook de mogelijkheid om hun antwoorden op bovenstaande stellingen toe te lichten. In 35 van de 196 vragenlijsten (18%) gaven schoolleiders hierbij aan dat er de laatste jaren meer kinderen met een brede ontwikkelingsachterstand instromen, wat mogelijk niet enkel aan corona kan worden toegeschreven.

Kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie

De waarderingen van de inspecteurs m.b.t. kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie zijn weergegeven in Figuur 4.2. Deze figuur laat per verdiepend kwaliteitsaspect zien welk percentage van de scholen elk van de vier mogelijke waarderingen heeft gekregen. De exacte percentages staan in Bijlage 3.

Figuur 4.2: Kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie, zoals beoordeeld door de inspecteurs

4.2 Resultaten schaalconstructie

Voor de kwaliteit van vroegschoolse educatie, kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur, en de maatschappelijke ontwikkelingen (lerarentekort en corona) is met behulp van principale componentenanalyse bepaald of het mogelijk was de grotere itemsets te reduceren tot één of meer samenhangende maten. De resultaten worden hieronder besproken.

4.2.1 *Kwaliteit vroegschoolse educatie*

De principale componentenanalyse wijst uit dat de waarderingen op de verdiepende kwaliteitsaspecten kunnen worden gereduceerd tot drie schalen. De screeplot liet zien dat er drie componenten met een eigenwaarde hoger dan 1 boven de knik lagen. De componentladingen voor elk van de drie schalen (geroteerde oplossing met Varimax rotatie) zijn weergegeven in Tabel 4.14. De totale verklaarde variantie van de drie schalen is 52,6%.

Component 1 bestaat voornamelijk uit verdiepende kwaliteitsaspecten op het gebied van aanbod en zicht op ontwikkeling en begeleiding, en daarnaast uit twee verdiepende kwaliteitsaspecten op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen ("De leraren stemmen activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van leerlingen" en "Er worden structureel effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd"). Component 2 bestaat uit verdiepende kwaliteitsaspecten op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen, en één verdiepend kwaliteitsaspect op het gebied van aanbod ("De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spel- en taaluitlokkend"). Component drie bestaat uit verdiepende kwaliteitsaspecten die betrekking hebben op ouderbetrokkenheid en op de afstemming met de voorschool.

Er was één item dat in geen van de schalen leek te passen (maximale componentlading = 0,26). Dit was het item "Doelgroepouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind", waarop veruit de meeste scholen de waardering 'voldoende' kregen. Dit item is in geen van de schalen meegenomen en is in de verklarende analyses (ter beantwoording van deelvraag 2) buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4.14: Componentladingen schalen kwaliteit vroegschoolse educatie

	1	2	3
De begeleiding is planmatig voor de doelgroepleerlingen	0,80		
De leraren evalueren de aangeboden begeleiding en zorg voor doelgroepleerlingen	0,76		
De leraren stemmen activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van leerlingen	0,72		
Het aanbod klimt op in moeilijkheidsgraad	0,71		
Er wordt gewerkt met een doelgerichte planning op de vier ontwikkelingsgebieden	0,71		
Het aanbod gericht op de taalontwikkeling is dekkend	0,70		
Er is specifieke aandacht voor de taalontwikkeling van de doelgroepleerlingen bij de begeleiding en zorg	0,68		
Leraren blijven de ontwikkeling van doelgroepleerlingen met extra zorg bijhouden	0,68		

Tabel 4.14: Componentladingen schalen kwaliteit vroegschoolse educatie

	1	2	3
Er wordt gedifferentieerd binnen het aanbod	0,68		
Het aanbod gericht op de overige drie ontwikkelingsgebieden is dekkend	0,67		
Leraren hebben zicht op leerlingen die zorg nodig hebben die de vroegschool niet kan leveren	0,65		
De leraren volgen systematisch de brede ontwikkeling van de doelgroepkinderen	0,61		
Er worden structureel effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd	0,58		
De leraren stimuleren de sociale vaardigheden van de leerlingen		0,80	
De leraren bevorderen de zelfstandigheid en de autonomie van de leerling		0,74	
De leraren hanteren duidelijke pedagogische gedragsgrenzen		0,73	
Het gedrag van de leraren ten opzichte van de leerlingen is responsief		0,68	
Het pedagogisch handelen van de leraren is respectvol		0,67	
De leraren bevorderen de interactie met en tussen leerlingen		0,62	
De leraren stimuleren actieve betrokkenheid van de leerlingen en verrijken het spelen en werken		0,60	
De leraren bevorderen de ontwikkeling van aanpakgedrag (strategieën) bij de leerlingen		0,56	
De leraren geven feedback op het leerproces		0,49	
De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spel- en taaluitlokkend		0,49	
De manier om met doelgroupparents om te gaan op de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd			0,88
Het aanbod van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd			0,80
Het pedagogisch klimaat en educatief handelen van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd			0,78
De interne begeleiding en zorg op de voor- en vroegschool zijn op elkaar afgestemd			0,76
Doelgroupparents participeren in vroegschoolse educatie-activiteiten			0,73
Er is gericht ouderbeleid voor de vroegschoolse educatie			0,72
Doelgroupparents zijn vooraf adequaat geïnformeerd door de vroegschool			0,62
De voor- en vroegschool zorgen voor een warme overdracht			0,61
Doelgroupparents worden gestimuleerd om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten te doen			0,60

Tabel 4.14: Componentladingen schalen kwaliteit vroegschoolse educatie

	1	2	3
De leraren houden rekening met de thuistaal van de doelgroepouders			0,50
Er wordt voor iedere doelgroeperleerling een intake gehouden met de doelgroepouders			0,43
Doelgroepouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind			

Cronbach's alpha voor elk van de drie schalen is hoger dan 0,88. De betrouwbaarheid van elk van deze drie schalen is daarmee goed. Gecombineerd met de resultaten uit de principale componentenanalyse kunnen we concluderen dat het mogelijk is de afzonderlijke verdiepende kwaliteitsaspecten samen te voegen tot drie maten die de kwaliteit van de vroegschoolse educatie representeren.

We kunnen deze schalen inhoudelijk duiden als, respectievelijk, "Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding", "Pedagogisch-didactisch handelen", en "Samenwerking met ouders en voorschool". Van deze schalen zijn drie maten gemaakt door voor elke schaal de gemiddelde score op de betreffende kwaliteitsaspecten voor elke school te berekenen. Deze drie maten zullen worden gebruikt als afhankelijke variabelen in de verklarende analyses van de kwaliteit van vroegschoolse educatie. Beschrijvende statistieken van de drie kwaliteitsmaten zijn weergegeven in Tabel 4.15.

Tabel 4.15: Beschrijvende statistieken van de drie resulterende kwaliteitsschalen

	minimum	1e kwartiel	mediaan	3e kwartiel	maximum	n
Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding	1,00	2,62	2,92	3,08	4,00	198,00
Pedagogisch-didactisch handelen	1,29	2,57	2,86	3,12	4,00	198,00
Samenwerking met ouders en voorschool	1,18	2,09	2,55	3,00	4,00	198,00

De onderliggende items zijn gewaardeerd op een vierpuntsschaal.

4.2.2

Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur

De principale componentenanalyse wijst uit dat de waarderingen op de verdiepende kwaliteitsaspecten gericht op kwaliteitszorg en -cultuur kunnen worden gereduceerd tot één schaal. De screeplot liet zien dat er één component met een eigenwaarde hoger dan 1 boven de knik lag. De componentladingen voor deze schaal (geroteerde oplossing met Varimax rotatie) zijn weergegeven in Tabel 4.16. De verklaarde variantie van deze schaal is 62,2%.

Tabel 4.16: Componentladingen schaal kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie

	1
De school beschrijft o.b.v. evaluaties planmatig en doelgericht maatregelen ter verbetering	0,87
De school evalueert de kwaliteit van de vroegschoolse educatie regelmatig	0,85
De school borgt de kwaliteit van haar vroegschoolse educatie	0,84

Tabel 4.16: Componentladingen schaal kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie

	1
De school werkt planmatig aan het realiseren van verbetermaatregelen voor vroegschoolse educatie	0,84
De schoolleiding vertoont leiderschap op het gebied van vroegschoolse educatie	0,84
Het beleid op het gebied van vroegschoolse educatie wordt breed gedragen	0,83
De school heeft doelen op het gebied van vroegschoolse schoolse educatie gesteld	0,81
De school werkt aan de voortdurende verbetering van professionaliteit gericht op vroegschoolse educatie	0,81
De school evalueert op objectieve wijze of de doelstellingen m.b.t. vroegschoolse educatie worden behaald	0,80
De schoolleiding vertoont kwaliteitsbewustzijn op het gebied van vroegschoolse educatie	0,78
Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling	0,77
Er is een bereidheid om gezamenlijk de vroegschoolse educatie te verbeteren	0,71
Er wordt in de onderbouw gewerkt vanuit een transparante en integere cultuur	0,63
Er is vve-coördinatie in de vroegschool	0,60

Cronbach's alpha voor deze schaal is 0,95. De betrouwbaarheid van deze schaal is daarmee goed. Gecombineerd met de resultaten uit de principale componentenanalyse kunnen we concluderen dat het mogelijk is de afzonderlijke verdiepende kwaliteitsaspecten gericht op kwaliteitszorg en -cultuur samen te voegen tot één maat die de kwaliteit van de kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur op het gebied van vroegschoolse educatie representeert.

Van deze schaal is een maat gemaakt door de gemiddelde score op de betreffende verdiepende kwaliteitsaspecten voor elke school te berekenen. Deze maat zal worden gebruikt als één van de onafhankelijke variabelen (onder de categorie organisatiemarkers) in de verklarende analyses van de kwaliteit van vroegschoolse educatie. Beschrijvende statistieken van deze maat zijn weergegeven in Tabel 4.17.

Tabel 4.17: Beschrijvende statistieken van de resulterende schaal

	minimum	1e kwartiel	mediaan	3e kwartiel	maximum	n
Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur	1,14	2,36	2,71	3,07	3,93	198,00

De onderliggende items zijn gewaardeerd op een vierpuntsschaal.

4.2.3

Maatschappelijke ontwikkelingen: Invloed van corona en het lerarentekort

De principale componentenanalyse van de antwoorden op de stellingen rondom personeelstekort en corona laat zien dat de zes items niet goed gecombineerd kunnen worden tot één schaal. De screeplot liet geen duidelijke knik zien. De componentladingen voor een schaal gebaseerd op de zes items (geroteerde oplossing met Varimax rotatie) lagen allemaal boven de 0,4 (Tabel 4.18), maar Cronbach's alpha voor deze schaal is 0,68 wat aangeeft dat de betrouwbaarheid van deze schaal onvoldoende is.

Tabel 4.18: Componentladingen schaal corona en personeelstekort

	1
Sinds corona lukt het ons minder goed achterstanden bij kleuters in te lopen voor ze naar groep 3 gaan	0,76
Door personeelstekort hebben wij in de afgelopen 2 jaar onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	0,70
Sinds corona zien we grotere achterstanden bij kleuters die bij ons binnenkomen	0,69
Door corona hebben wij onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	0,57
Er hebben in de afgelopen 2 jaar door personeelstekort onbevoegde leraren zelfstandig voor kleutergroepen gestaan	0,55
Wij hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort kleutergroepen naar huis moeten sturen	0,45

Inhoudelijk kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de twee items die gericht zijn op maatregelen die scholen moesten nemen i.v.m. personeelstekorten (de twee onderste items in Tabel 4.18) en de overige vier items die gericht zijn op de negatieve invloed van corona en het lerarentekort op de kwaliteit van de vroegschoolse educatie en de achterstanden bij kleuters. De twee items over de genomen maatregelen hadden de laagste componentladingen, wat ook suggereert dat deze items iets anders meten dan de vier items over de invloed van corona en het lerarentekort. Daarom hebben we ook een principale componentenanalyse uitgevoerd op alleen de vier items over de invloed van corona en het lerarentekort. De componentladingen voor deze schaal (geroteerde oplossing met Varimax rotatie) zijn weergegeven in Tabel 4.19. De verklaarde variantie van deze schaal is 53,1%.

Tabel 4.19: Componentladingen schaal gevolgen corona en personeelstekort

	1
Sinds corona lukt het ons minder goed achterstanden bij kleuters in te lopen voor ze naar groep 3 gaan	0,85
Sinds corona zien we grotere achterstanden bij kleuters die bij ons binnenkomen	0,78
Door corona hebben wij onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	0,64
Door personeelstekort hebben wij in de afgelopen 2 jaar onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	0,61

Cronbach's alpha voor deze schaal is 0,70. De betrouwbaarheid van deze schaal is daarmee voldoende. Gecombineerd met de resultaten uit de principale componentenanalyse kunnen we concluderen dat het mogelijk is de vier stellingen gericht op de invloed van corona en het lerarentekort samen te voegen tot één maat.

Van deze schaal is een maat gemaakt door de gemiddelde score op deze vier stellingen voor elke school te berekenen. Deze maat zal worden gebruikt als één van de onafhankelijke variabelen in de verklarende analyses van de kwaliteit van vroegschoolse educatie. Daarnaast zullen de twee afzonderlijke stellingen over de genomen maatregelen (onbevoegde leraren en groepen naar huis) als twee aparte onafhankelijke variabelen worden opgenomen in deze analyses, waarbij de vijfpuntsschaal numeriek zal worden gebruikt. Beschrijvende statistieken van de schaal en de twee aparte stellingen zijn weergegeven in Tabel 4.20.

Tabel 4.20: Beschrijvende statistieken van de resulterende schaal, en de twee individuele stellingen

	minimum	1e kwartiel	mediaan	3e kwartiel	maximum	n
Invloed van corona en lerarentekort op vroegschoolse educatie	1,25	2,75	3,25	3,81	5,00	196,00
Door personeelstekort kleutergroepen naar huis gestuurd	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	196,00
Door personeelstekort onbevoegde leraren voor kleutergroepen	1,00	2,00	4,00	4,00	5,00	196,00

De (onderliggende) stellingen zijn beoordeeld op een vijfpuntsschaal.

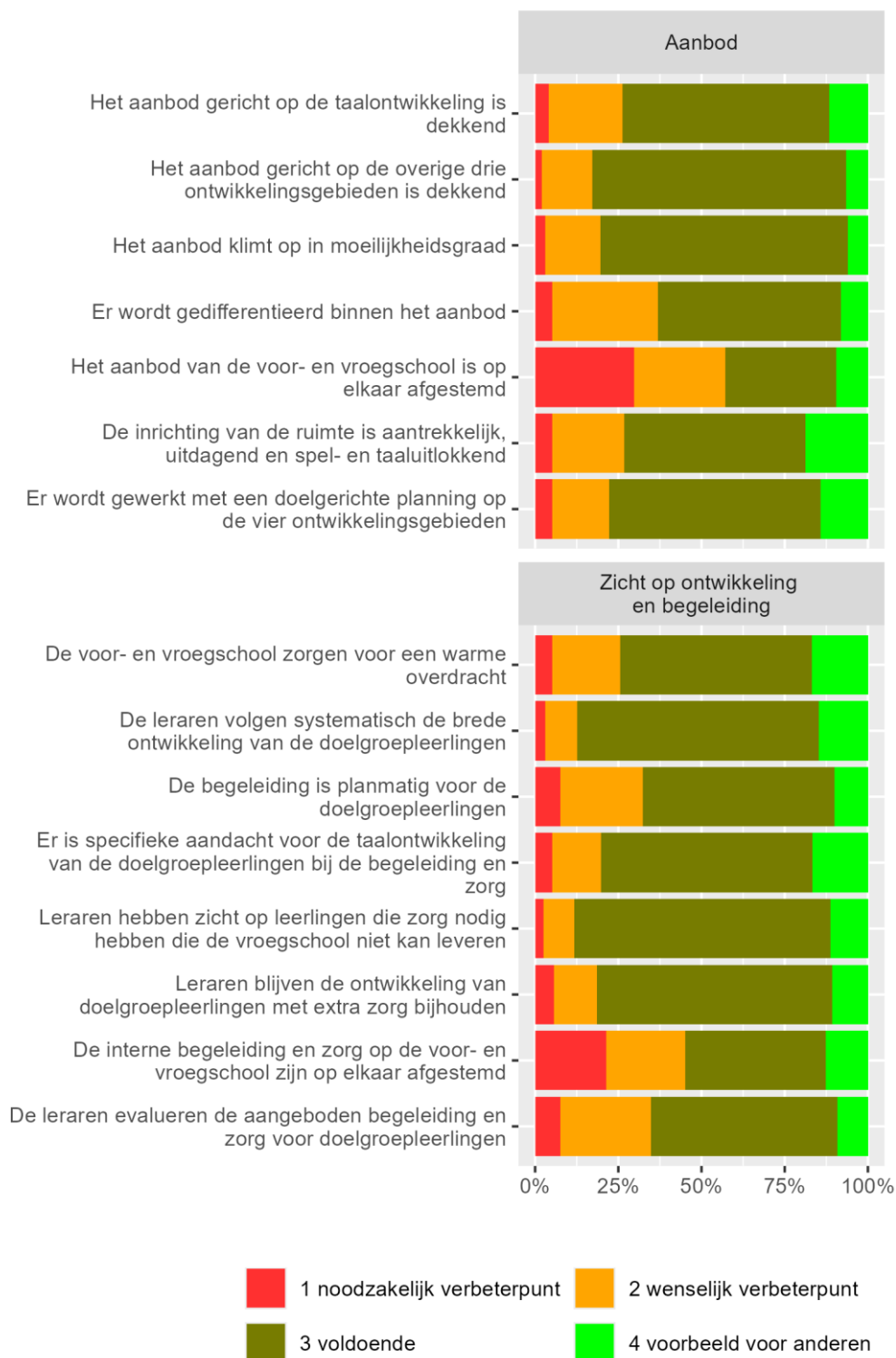
4.3 Beantwoording deelvraag 1

Deelvraag 1 luidde als volgt: *Wat is de kwaliteit van vroegschoolse educatie in 2023?*

4.3.1 Waarderingen op de verdiepende kwaliteitsaspecten

De waarderingen van de inspecteurs op de verdiepende kwaliteitsaspecten zijn weergegeven in Figuur 4.3 en Figuur 4.4. De exacte percentages staan in Bijlage 3.

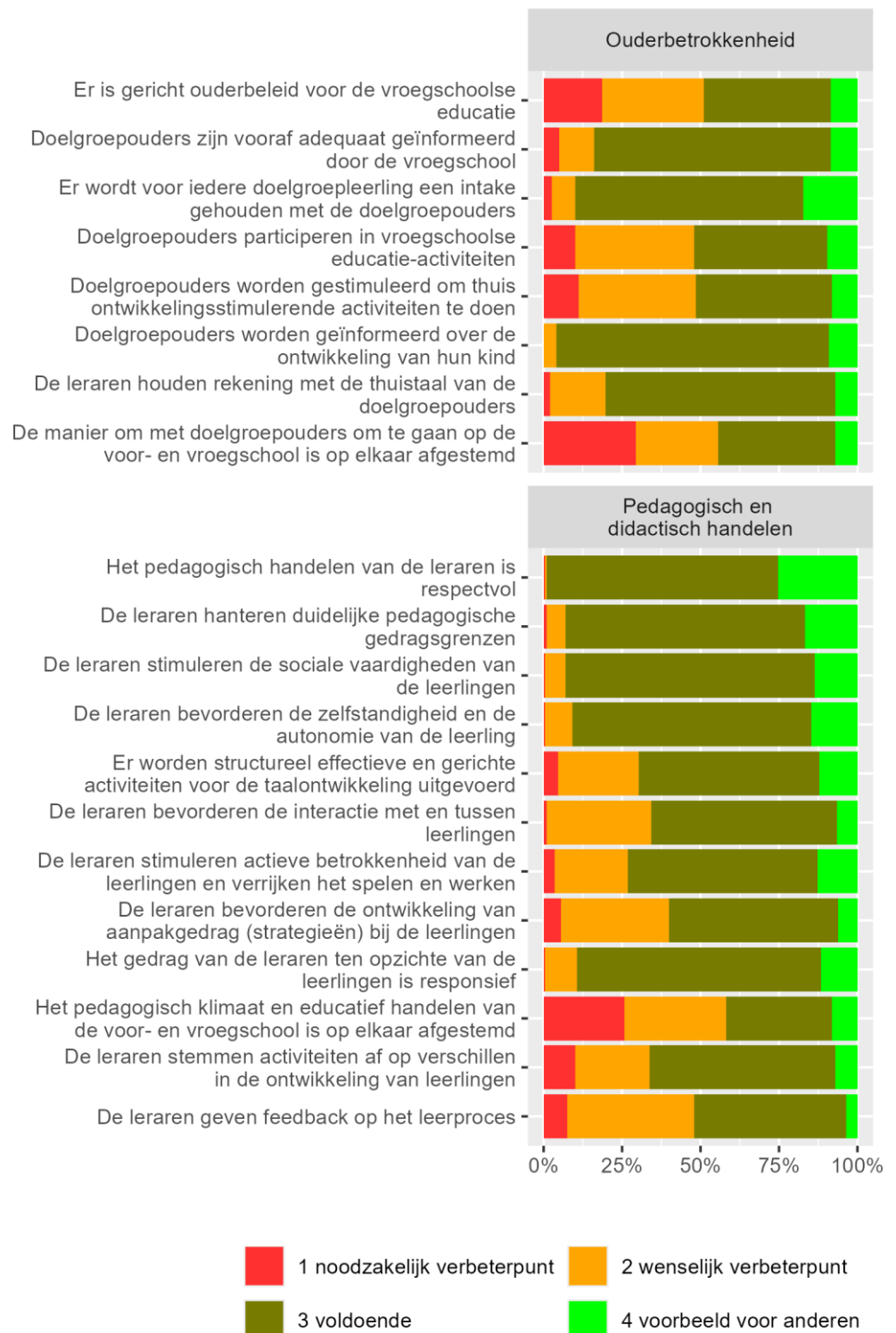
Figuur 4.3: Verdiepende kwaliteitsaspecten m.b.t. aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding, zoals beoordeeld door de inspecteurs

Figuur 4.3 laat zien dat de meeste verdiepende kwaliteitsaspecten onder Aanbod en Zicht op ontwikkeling en begeleiding op de meerderheid van de scholen als minstens *voldoende* gewaardeerd werden. En uitzondering hierop is de afstemming van het aanbod op de voor- en vroegschool, wat op 57% van de scholen als een

noodzakelijk verbeterpunt of *wenselijk verbeterpunt* werd gewaardeerd. Ook de afstemming van de interne begeleiding en zorg op de voor- en vroegschool werd regelmatig (op 45% van de scholen) als een verbeterpunt gewaardeerd.

Figuur 4.4: Verdiepende kwaliteitsaspecten m.b.t. ouderbetrokkenheid en pedagogisch en didactisch handelen, zoals beoordeeld door de inspecteurs

In Figuur 4.4 zien we dat een aantal verdiepende kwaliteitsaspecten onder Ouderbetrokkenheid op ongeveer de helft van de scholen als *noodzakelijk verbeterpunt* of *wenselijk verbeterpunt* werd gewaardeerd. Dit was het geval voor de aanwezigheid van gericht ouderbeleid voor vroegschoolse educatie, de participatie van doelgroepouders in educatieve activiteiten, het stimuleren van doelgroepouders om thuis activiteiten te doen, en de afstemming tussen voor- en vroegschool. Het informeren van de ouders – zowel vooraf als tussentijds – werd op veruit de meeste scholen wel als minstens *voldoende* gewaardeerd.

Ook een aantal verdiepende kwaliteitsaspecten onder Pedagogisch en didactisch handelen werd op bijna alle scholen als *voldoende* of *voorbeeld voor anderen* gewaardeerd. Dit geldt voor respectvol pedagogisch handelen, hanteren van pedagogische gedragsgrenzen, stimuleren van sociale vaardigheden, bevorderen van zelfstandigheid en autonomie, en responsief gedrag. De afstemming met de voorschool op dit gebied werd op ongeveer de helft van de scholen echter als een *noodzakelijk verbeterpunt* of *wenselijk verbeterpunt* gewaardeerd, en dat geldt ook voor het geven van feedback op het leerproces.

Kijkend naar de hierboven gepresenteerde resultaten kunnen we deelvraag 1, *Wat is de kwaliteit van vroegschoolse educatie in 2023?*, als volgt beantwoorden:

De waarderingen op de verdiepende kwaliteitsaspecten laten zien dat bij ongeveer de helft van de vroegscholen ruimte is voor verbetering als het gaat om afstemming met de voorschool (over het aanbod, de interne begeleiding, het ouderbeleid en het pedagogisch-didactisch handelen), het hebben van gericht ouderbeleid voor de vroegschoolse educatie, het betrekken van doelgroepouders bij de vroegschoolse educatie, en het geven van feedback aan leerlingen op hun leerproces. Wat betreft de overige verdiepende kwaliteitsaspecten laten de meeste vroegscholen (dit varieert over de verdiepende kwaliteitsaspecten van ongeveer twee derde tot vrijwel alle vroegscholen) voldoende kwaliteit zien of zijn ze zelfs een voorbeeld voor anderen.

4.4 Beantwoording deelvraag 2

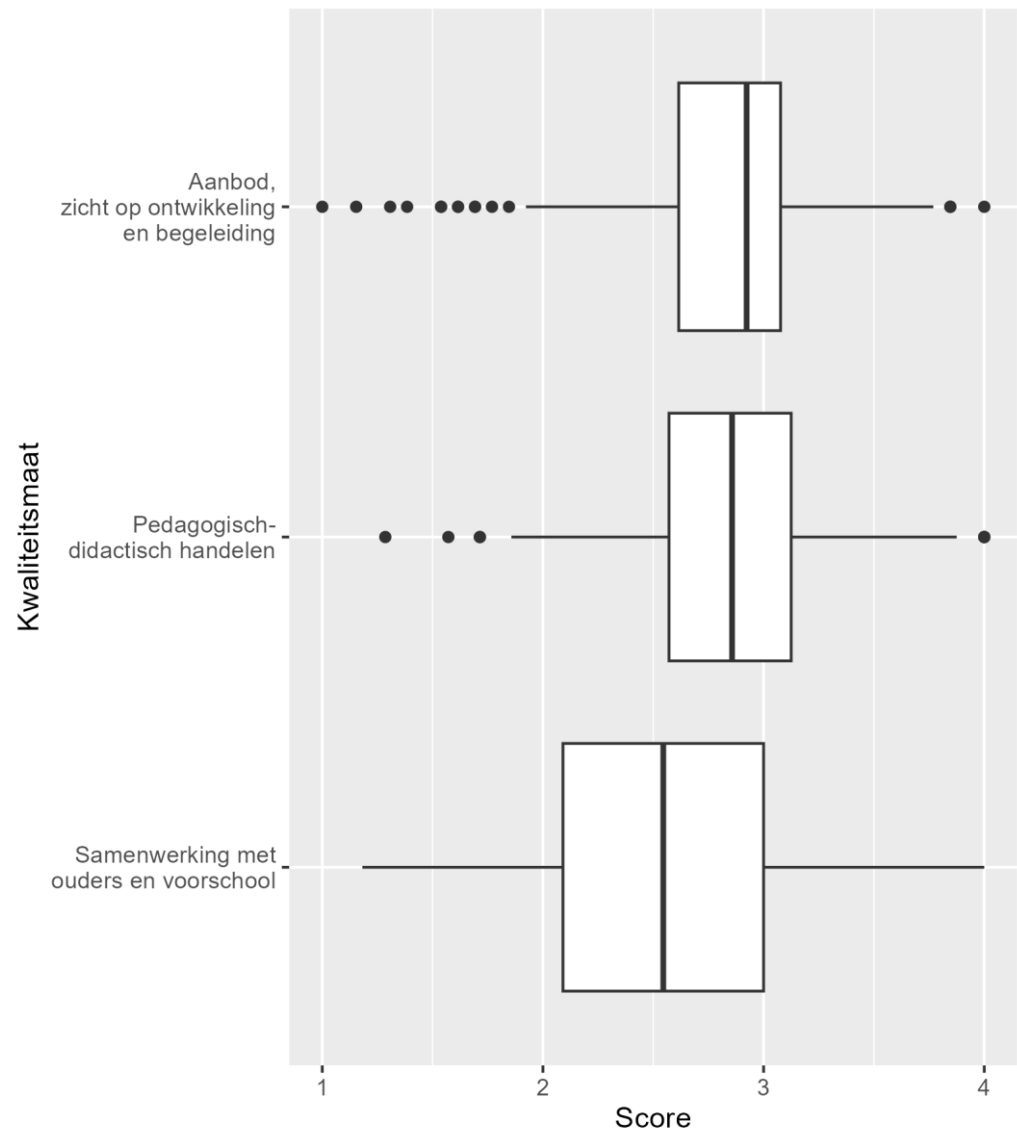
Deelvraag 2 luidde als volgt: *Hoe groot zijn de kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen onderling in 2023 en kunnen we deze verklaren aan de hand van (vroeg)school- en omgevingskenmerken?*

4.4.1 Kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen

Kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen onderling worden zichtbaar wanneer we de spreiding van de scores op de kwaliteitsmaten in beeld brengen. Figuur 4.5 laat de spreiding op de drie kwaliteitsmaten zien. De bijbehorende statistieken zijn weergegeven in Tabel 4.15. Voor kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding bevindt 50% van de scholen zich tussen 2,6 en 3,1. De mediaan ligt op 2,9. Aangezien een score van 3 overeen komt met een gemiddelde waardering *voldoende* op de onderliggende kwaliteitsaspecten, kunnen we zeggen dat 50% van de scholen net onder of net boven een gemiddelde waardering *voldoende* zit op deze kwaliteitsaspecten. Ditzelfde geldt voor de kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen. Voor de kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool ligt de mediaan op 2,5 en bevindt 50% van de scholen zich tussen 2,1 en 3,0 (dus tussen *wenselijk verbeterpunt* en *voldoende* in). Alle drie de kwaliteitsmaten hebben ook een aantal hoge en lage waarden (uitschieters), dus scholen die relatief opvallend

hoog of laag gescoord hebben. Zo zijn er voor elke kwaliteitsmaat één of enkele scholen met een gemiddelde waardering van (iets boven de) 1 of (bijna) 4.

Figuur 4.5: Spreiding van kwaliteitsmaten over de vroegscholen

4.4.2 Verklarende analyses kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen

4.4.2.1 Analyse kwaliteitsmaat *Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding*

De uitkomsten van de regressieanalyse voor de kwaliteitsmaat *Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding* zijn weergegeven in Tabel 4.21. Zoals beschreven in paragraaf 3.5 bevat model 1 alleen de school- en omgevingskenmerken. Dit model vertegenwoordigt een significante verbetering ten opzichte van het nulmodel met alleen het intercept, $F(10, 185) = 2,159, p = 0,022$. In model 2 worden daarom zowel de school- en omgevingskenmerken als de variabelen op het gebied van de coronapandemie en personeelstekort opgenomen. Model 2 vertegenwoordigt geen significante verbetering t.o.v. model 1: $F(3, 182) = 1,709, p = 0,167$. Daarom zijn in model 3 de school- en omgevingskenmerken en de organisatiekenmerken opgenomen, maar niet de variabelen op het gebied van de coronapandemie en

personeelstekort. Ook dit laatste model is vergeleken met model 1, en vormt een significante verbetering: $F(16, 169) = 11,577, p = 0,000$.

We zien dat in model 3 alleen de maat *Kwaliteitszorg en -cultuur* een significante samenhang vertoont met de kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding ($p < 0,001$). Naarmate de score op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur hoger is, is ook de kwaliteit van Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding hoger: wanneer een school één punt hoger scoort op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur, scoort deze volgens het model op de kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding 0,593 punt hoger. De adjusted R squared van het model laat zien dat 50,7% van de variantie in de kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding verklaard kan worden door het eindmodel.

Tabel 4.21: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding

	Model 1	Model 2	Model 3
Intercept	2,621 ***	2,741 ***	1,412 ***
	(0,197)	(0,236)	(0,228)
Achterstandsscore school	0,000	0,000	-0,000
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Achterstandsscore onderbouw	0,123 *	0,123 *	0,040
	(0,061)	(0,061)	(0,046)
Regio's Noord/Oost/Zuid	0,096	0,070	-0,000
	(0,087)	(0,088)	(0,067)
Denominatie: rooms-katholiek	-0,101	-0,131	-0,093
	(0,089)	(0,090)	(0,068)
Denominatie: protestants-christelijk	-0,185	-0,179	-0,145
	(0,098)	(0,098)	(0,074)
Denominatie: overig bijzonder	-0,010	-0,008	-0,181
	(0,146)	(0,146)	(0,121)
Omgevingsadressendichtheid	-0,000	-0,000	-0,000
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Aantal leerlingen onder schoolbestuur	0,000	0,000	-0,000
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Aantal leerlingen groep(en) 1-2	0,002	0,003	0,001
	(0,002)	(0,002)	(0,002)
Nieuwkomers in groep(en) 1-2	-0,174	-0,157	-0,067
	(0,095)	(0,095)	(0,074)
Invloed lerarentekort/corona		0,023	
		(0,047)	
Groepen naar huis		-0,030	
		(0,027)	
Onbevoegde leerkrachten voor groepen		-0,045	
		(0,030)	
Kwaliteitszorg en -cultuur			0,593 ***
			(0,051)
Groepsgrootte			-0,002
			(0,007)
Percentage verlengde kleuterperiode			0,004
			(0,003)
Onderdeel van integraal kindcentrum			-0,070
			(0,057)
Leerling-leerkracht ratio			0,000
			(0,003)
Leerling-ondersteuner ratio			0,000

Tabel 4.21: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding

	Model 1	Model 2	Model 3
			(0,000)
Vroegschoolse educatie met erkend vve-programma			-0,007
			(0,074)
Vroegschoolse educatie zonder erkend vve-programma			0,008
			(0,071)
Alle vs. een deel van de leerlingen ontvangt vroegschoolse educatie			0,044
			(0,072)
Aantal jaar ervaring schoolleider			-0,007
			(0,004)
Aantal jaar ervaring schoolleider met vroegschoolse educatie			-0,001
			(0,004)
Schoolleider geschoold in vve-gerelateerde kwaliteitszorg			0,087
			(0,079)
Percentage leraren in opleiding			-0,002
			(0,002)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten			0,001
			(0,004)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten met vroegschoolse educatie			0,000
			(0,005)
Leerkracht(en) geschoold o.h.g.v. vroegschoolse educatie			-0,039
			(0,061)
N	196	196	196
Adjusted R squared	0,056	0,067	0,507

*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$.

Alle waarden zijn ongestandaardiseerd. De standaardfouten staan tussen haakjes onder de coëfficiënten.

4.4.2.2 Analyse kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen

De uitkomsten van de regressieanalyse voor de kwaliteitsmaat *Pedagogisch-didactisch handelen* zijn weergegeven in Tabel 4.22. Model 1 bevat weer alleen de school- en omgevingskenmerken. Dit model vertegenwoordigt geen significante verbetering ten opzichte van het nulmodel met alleen het intercept, $F(10, 185) = 1,746$, $p = 0,073$. In model 2 worden daarom de school- en omgevingskenmerken niet meegenomen. Model 2 bevat alleen de variabelen op het gebied van de coronapandemie en personeelstekort, en wordt weer vergeleken met het nulmodel. Model 2 vertegenwoordigt ook geen significante verbetering t.o.v. het nulmodel: $F(3, 192) = 1,972$, $p = 0,120$. Daarom zijn in model 3 alleen de organisatiekenmerken opgenomen, en wordt dit laatste model wederom vergeleken met het nulmodel. Model 3 vormt wel een significante verbetering t.o.v. het nulmodel: $F(16, 179) = 8,133$, $p = 0,000$.

We zien dat in model 3 alleen de maat *Kwaliteitszorg en -cultuur* een significante samenhang vertoont met de kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen ($p <$

0,001). Naarmate de score op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur hoger is, is ook de kwaliteit van Pedagogisch-didactisch handelen hoger: wanneer een school één punt hoger scoort op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur, scoort deze volgens het model op de kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen 0,491 punt hoger. De adjusted R squared van het model laat zien dat 36,9% van de variantie in de kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen verklaard kan worden door het eindmodel.

Tabel 4.22: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen

	Model 1	Model 2	Model 3
Intercept	2,658 ***	2,916 ***	1,838 ***
	(0,183)	(0,146)	(0,202)
Achterstandsscore school	0,000		
	(0,000)		
Achterstandsscore onderbouw	0,108		
	(0,056)		
Regio's Noord/Oost/Zuid	0,035		
	(0,081)		
Denominatie: rooms-katholiek	0,084		
	(0,083)		
Denominatie: protestants-christelijk	-0,100		
	(0,091)		
Denominatie: overig bijzonder	-0,144		
	(0,135)		
Omgevingsadressendichtheid	0,000		
	(0,000)		
Aantal leerlingen onder schoolbestuur	-0,000		
	(0,000)		
Aantal leerlingen groep(en) 1-2	0,000		
	(0,002)		
Nieuwkomers in groep(en) 1-2	-0,185 *		
	(0,088)		
Invloed lerarentekort/corona		-0,001	
		(0,043)	
Groepen naar huis		0,033	
		(0,026)	
Onbevoegde leerkrachten voor groepen		-0,060 *	
		(0,026)	
Kwaliteitszorg en -cultuur			0,492 ***
			(0,051)
Groepsgrootte			-0,006
			(0,007)
Percentage verlengde kleuterperiode			0,001
			(0,004)
Onderdeel van integraal kindcentrum			-0,092
			(0,055)
Leerling-leerkracht ratio			-0,004
			(0,002)
Leerling-ondersteuner ratio			0,000
			(0,000)
Vroegschoolse educatie met erkend vve-programma			-0,084
			(0,072)

Tabel 4.22: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Pedagogisch-didactisch handelen

	Model 1	Model 2	Model 3
Vroegschoolse educatie zonder erkend vve-programma			-0,081
			(0,072)
Alle vs. een deel van de leerlingen ontvangt vroegschoolse educatie			0,021
			(0,070)
Aantal jaar ervaring schoolleider			-0,001
			(0,004)
Aantal jaar ervaring schoolleider met vroegschoolse educatie			0,008
			(0,004)
Schoolleider geschoold in vve-gerelateerde kwaliteitszorg			-0,099
			(0,078)
Percentage leraren in opleiding			-0,001
			(0,002)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten			-0,002
			(0,004)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten met vroegschoolse educatie			-0,001
			(0,005)
Leerkracht(en) geschoold o.h.g.v. vroegschoolse educatie			-0,067
			(0,063)
N	196	196	196
Adjusted R squared	0,037	0,015	0,369

*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$.

Alle waarden zijn ongestandaardiseerd. De standaardfouten staan tussen haakjes onder de coëfficiënten.

4.4.2.3 Analyse kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool

De uitkomsten van de regressieanalyse voor de kwaliteitsmaat *Samenwerking met ouders en voorschool* zijn weergegeven in Tabel 4.23. Model 1 bevat weer alleen de school- en omgevingskenmerken. Dit model vertegenwoordigt een significante verbetering ten opzichte van het nulmodel met alleen het intercept, $F(10, 185) = 5,566$, $p = 0,000$. In model 2 worden daarom zowel de school- en omgevingskenmerken als de variabelen op het gebied van de coronapandemie en personeelstekort opgenomen. Model 2 vertegenwoordigt een significante verbetering t.o.v. model 1: $F(3, 182) = 4,132$, $p = 0,007$. Daarom zijn in model 3 zowel de school- en omgevingskenmerken, de variabelen op het gebied van de coronapandemie en personeelstekort, en de organisatiekenmerken opgenomen. Dit laatste model is vergeleken met model 2, en vormt een significante verbetering: $F(16, 166) = 9,236$, $p = 0,000$.

We zien dat in model 3 de maat *Kwaliteitszorg en -cultuur* een significante samenhang vertoont met de kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool ($p < 0,001$). Naarmate de score op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur hoger is, is ook de kwaliteit van Samenwerking met ouders en voorschool hoger: wanneer een school één punt hoger scoort op de maat Kwaliteitszorg en -cultuur, scoort deze volgens het model op de kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en

voorschool 0,519 punt hoger.

De kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool vertoont in model 3 ook een lichte samenhang met vier andere variabelen (omgevingsadressendichtheid, invloed van de coronapandemie en het lerarentekort, geschooldheid van de schoolleider o.h.g.v. vve-gerelateerde kwaliteitszorg, en aantal jaar ervaring van de leerkrachten). De bijbehorende *p*-waarden variëren van 0,02 tot 0,04, dus deze samenhangen zijn niet significant na correctie voor multiple testing.

De adjusted R squared van het model laat zien dat 55,3% van de variantie in de kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool verklaard kan worden door het eindmodel.

Tabel 4.23: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool

	Model 1	Model 2	Model 3
Intercept	1,739 ***	1,450 ***	0,536
	(0,211)	(0,249)	(0,283)
Achterstandsscore school	0,001 *	0,001 *	0,000
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Achterstandsscore onderbouw	0,172 **	0,158 *	0,085
	(0,065)	(0,064)	(0,050)
Regio's Noord/Oost/Zuid	0,172	0,134	-0,007
	(0,094)	(0,093)	(0,075)
Denominatie: rooms-katholiek	0,014	-0,000	0,041
	(0,096)	(0,094)	(0,075)
Denominatie: protestants-christelijk	-0,036	-0,018	0,024
	(0,105)	(0,103)	(0,082)
Denominatie: overig bijzonder	0,067	0,099	-0,022
	(0,156)	(0,153)	(0,134)
Omgevingsadressendichtheid	0,000 *	0,000 *	0,000 *
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Aantal leerlingen onder schoolbestuur	-0,000	-0,000	-0,000
	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Aantal leerlingen groep(en) 1-2	0,000	0,000	-0,002
	(0,002)	(0,002)	(0,002)
Nieuwkomers in groep(en) 1-2	-0,126	-0,094	-0,012
	(0,102)	(0,100)	(0,082)
Invloed lerarentekort/corona		0,158 **	0,083 *
		(0,049)	(0,040)
Groepen naar huis		0,001	-0,007
		(0,029)	(0,023)
Onbevoegde leerkrachten voor groepen		-0,064 *	-0,015
		(0,031)	(0,025)
Kwaliteitszorg en -cultuur			0,519 ***
			(0,057)
Groepsgrootte			0,011
			(0,008)
Percentage verlengde kleuterperiode			-0,003
			(0,004)
Onderdeel van integraal kindcentrum			0,005
			(0,063)
Leerling-leerkracht ratio			-0,002
			(0,003)
Leerling-ondersteuner ratio			-0,000

Tabel 4.23: Regressiemodellen kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool

	Model 1	Model 2	Model 3
			(0,000)
Vroegschoolse educatie met erkend vve-programma			0,155
			(0,082)
Vroegschoolse educatie zonder erkend vve-programma			0,024
			(0,080)
Alle vs. een deel van de leerlingen ontvangt vroegschoolse educatie			0,063
			(0,079)
Aantal jaar ervaring schoolleider			0,000
			(0,004)
Aantal jaar ervaring schoolleider met vroegschoolse educatie			0,003
			(0,005)
Schoolleider geschoold in vve-gerelateerde kwaliteitszorg			0,206 *
			(0,090)
Percentage leraren in opleiding			-0,004
			(0,002)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten			-0,010 *
			(0,005)
Gemiddeld aantal jaar ervaring leerkrachten met vroegschoolse educatie			0,007
			(0,006)
Leerkracht(en) geschoold o.h.g.v. vroegschoolse educatie			-0,127
			(0,067)
N	196	196	196
Adjusted R squared	0,190	0,229	0,553

*** p < 0,001; ** p < 0,01; * p < 0,05.

Alle waarden zijn ongestandaardiseerd. De standaardfouten staan tussen haakjes onder de coëfficiënten.

4.4.2.4 Kanttekening

Het is belangrijk om bij de resultaten van de verklarende analyses op te merken dat de manier waarop bepaalde concepten zijn gemeten een rol kan hebben gespeeld:

- De verdiepende kwaliteitsaspecten waarop de drie kwaliteitsmaten (afhankelijke variabelen) en de maat van *Kwaliteitszorg en -cultuur* (onafhankelijke variabele) zijn gebaseerd, zijn afkomstig uit één instrument dat voor elke school in zijn geheel door dezelfde inspecteur is beoordeeld. De samenhang tussen de kwaliteitsmaten en de maat van kwaliteitszorg en -cultuur zou (deels) te wijten kunnen zijn aan deze manier van meten: de waarderungen van een inspecteur op de diverse verdiepende kwaliteitsaspecten voor een school zouden gebaseerd kunnen zijn op een globaal beeld van die school. Om dit uit te sluiten zouden maten van kwaliteit en maten van kwaliteitszorg en -cultuur in toekomstig onderzoek door verschillende inspecteurs, afzonderlijk van elkaar, gewaardeerd kunnen worden.

- De modellen laten geen significant verband zien met de in de vragenlijst gemeten invloed van de coronapandemie en het personeelstekort, maar we kunnen op basis daarvan niet stellen dat deze maatschappelijke ontwikkelingen geen invloed hebben gehad op de kwaliteit op de vroegscholen. Daarvoor is de meting op basis van enkele stellingen te beperkt.

4.4.3 *Beantwoording deelvraag 2*

Kijkend naar de hierboven gepresenteerde resultaten kunnen we deelvraag 2, *Hoe groot zijn de kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen onderling in 2023 en kunnen we deze verklaren aan de hand van (vroeg)school- en omgevingskenmerken?*, als volgt beantwoorden:

Alle drie de kwaliteitsmaten hadden een maximale score van 4 en een minimale score van (iets boven de) 1. De helft van de deelnemende vroegscholen scoorde tussen 2,6 en 3,1 op de kwaliteitsmaten Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding en Pedagogisch-didactisch handelen, en tussen 2,1 en 3,0 op kwaliteitsmaat Samenwerking met ouders en voorschool. Er is dus sprake van kwaliteitsverschillen tussen vroegscholen, maar tegelijkertijd is de spreiding van de middelste scores relatief beperkt.

We vonden dat alle drie de kwaliteitsmaten—Aanbod, zicht op ontwikkeling en begeleiding, Pedagogisch-didactisch handelen, en Samenwerking met ouders en voorschool—positief samenhangen met de maat van Kwaliteitszorg en -cultuur.

5 Bronnenlijst

Inspectie van het onderwijs (2019). *Onderzoekskader 2017 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs - versie per 1 augustus 2019*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het onderwijs (2020a). *Kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie in Nederland: Rapport meting vve 2019*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het onderwijs (2020b). *Technische rapportage: Meting vve 2019*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het onderwijs (2022). *Onderzoekskader 2021 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs - versie per 1 augustus 2022*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het onderwijs (2023). *Technische rapportage: Kwaliteitsmeting Voorschoolse Educatie 2022*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Myers, R. (1990). *Classical and modern regression with applications*. Boston: PWS-Kent.

6 Bijlage 1: Tabellen representativiteitscontroles

Tabel 6.1: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar stedelijkheid

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Stedelijkheid	Zeer sterk	41,3	40,4
	Sterk	33,1	37,4
	Matig	9,5	6,1
	Weinig	13,3	14,1
	Niet	2,7	2,0
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	4,1		
Df	4		
P-waarde	0,399		

Tabel 6.2: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar regio

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Regio	Midden	52,0	50,0
	Noord	8,8	11,1
	Oost	17,6	19,2
	Zuid	21,6	19,7
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	2,0		
df	3		
P-waarde	0,578		

Tabel 6.3: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar denominatie

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Denominatie	Openbaar	43,5	40,4
	Rooms-katholiek	28,0	28,8
	Protestants-christelijk	18,5	21,2
	Overig bijzonder	10,0	9,6
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	1,3		
df	3		
P-waarde	0,721		

Tabel 6.4: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar schoolgrootte (aantal leerlingen)

	Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
--	-------------------	----------------------

Tabel 6.4: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar schoolgrootte (aantal leerlingen)

Schoolgrootte	100 of minder	12,7	12,1
	101-200	46,8	48,0
	201-300	24,1	20,7
	301-400	12,3	12,6
	401 of meer	4,0	6,6
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	4,2		
df	4		
P-waarde	0,379		

Tabel 6.5: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar aantal leerlingen in groep(en) 1-2

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Aantal leerlingen groep(en) 1-2	25 of minder	20,9	19,7
	26-40	27,8	29,8
	41-60	24,8	25,8
	61-80	13,6	12,6
	81 of meer	13,0	12,1
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	0,7		
df	4		
P-waarde	0,946		

Tabel 6.6: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar gemiddelde achterstandsscore onderbouw

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Gemiddelde achterstandsscore onderbouw	1	25,1	28,3
	2	25,1	26,3
	3	24,9	20,2
	4	24,9	25,3
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	2,7		
df	3		
P-waarde	0,436		

De achterstandsscores zijn ingedeeld in vier even grote groepen

Tabel 6.7: Verdeling van de scholen in de doelpopulatie en de groep bezochte scholen naar risicoscore van de Prestatiemonitor van de Inspectie van het Onderwijs

		Doelpopulatie (%)	Bezochte scholen (%)
Risicoscore prestatiemonitor	1	25,1	26,8
	2	25,1	27,8
	3	24,9	26,3
	4	24,9	19,2
	Aantal scholen	818	198
Chi-kwadraat	3,6		
df	3		
P-waarde	0,311		

De risicoscores zijn ingedeeld in vier even grote groepen.

Bijlage 2: Vragenlijst

Vragenlijst schoolleiders

De Inspectie van het Onderwijs doet onderzoek naar de kwaliteit van vroegschoolse educatie in de groepen 1-2. Vroegschoolse educatie maakt deel uit van het onderwijsachterstandenbeleid en is bedoeld om leerlingen in groep 1-2 met een risico op ontwikkelingsachterstanden (doelgroepkinderen) een goede start te geven in groep 3.

We hebben een steekproef van 200 basisscholen getrokken waar we dit themaonderzoek uitvoeren. Uw school maakt deel uit van deze steekproef. Het themaonderzoek bestaat uit het invullen van deze vragenlijst door de schoolleider en een bezoek van de inspectie aan uw school, specifiek gericht op de vroegschoolse educatie. Wij geven tijdens het schoolbezoek geen beoordelingen of waarderingen op standaarden.

Inhoud van de vragenlijst

Deze vragenlijst bevat vragen over de volgende onderwerpen:

- de groepen 1-2 op uw school
- vroegschoolse educatie op uw school,
- de achtergrond van de leerkrachten van de groepen 1-2 op uw school
- uw eigen achtergrond

Tot slot wordt u gevraagd aan te geven in hoeverre u het eens bent met een aantal stellingen over leiderschap en kwaliteitszorg op het gebied van vroegschoolse educatie, en over de invloed van personeelstekorten en corona op de groepen 1-2 op uw school.

We zullen op basis van de antwoorden van alle scholen uit de steekproef een algemeen beeld op stelselniveau schetsen van de achtergrond en organisatie van vroegschoolse educatie. Dit zal niet herleidbaar zijn naar individuele scholen of personen.

Wie vult de vragenlijst in?

De vragenlijst dient te worden ingevuld door u (de schoolleider). Als u de antwoorden op vragen niet zelf voorhanden heeft, kunt u een collega vragen om de vragenlijst samen met u in te vullen.

Eventuele opmerkingen naar aanleiding van deze bevraging kunt u kwijt aan het einde van de vragenlijst.

Let op: Als u aan het eind van een pagina bent gekomen, klik dan op "Volgende". Zolang u de vragenlijst nog niet verstuurd heeft kunt u altijd terugkeren naar eerdere pagina's om iets aan te passen, door op "Vorige" te klikken. Het is ook mogelijk uw antwoorden tussentijds op te slaan, en later weer verder te gaan met invullen. Vergeet niet op de knop "Versturen" te drukken als u klaar bent.

Wij vragen u de vragenlijst uiterlijk twee weken voor het geplande schoolbezoek in te vullen.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

Algemeen

We beginnen met een aantal vragen over algemene kenmerken van de groepen 1-2 op uw school. Vul onderstaande gegevens in voor schooljaar 2023-2024.

v1: Totaal aantal groepen 1-2

v2: Totaal aantal leerlingen in de groepen 1-2

v3: Totaal aantal leerlingen in de groepen 1-2 met verlengde kleuterperiode

v4: Totaal aantal fte aan leerkrachten op de groepen 1-2

v5: Totaal aantal fte aan ondersteuners (onderwijsassistenten, onderwijsondersteuners, vrijwilligers) op de groepen 1-2

v6: Maakt uw school deel uit van een (integraal) kindcentrum (IKC), waarin ook voorschoolse voorzieningen zijn gevestigd?

☐ Ja

☐ Nee

v7: Zitten op uw school in groep 1-2 leerlingen die nieuwkomer zijn (immigranten, asielzoekers, statushouders en vluchtelingen)?

☐ Ja

☐ Nee

v8: Zijn er op uw school speciale groepen 1-2 voor deze leerlingen?

☐ Ja, we hebben één (of meer) speciale groep(en) 1-2 voor nieuwkomers

☐ Nee, nieuwkomers in groep 1-2 zijn geïntegreerd in reguliere klassen

Achtergrondgegevens vroegschoolse educatie

Hierna volgen een aantal vragen die betrekking hebben op de vroegschoolse educatie op uw school.

v9: Heeft u in beeld welke leerlingen in groep 1-2 als peuter een voerschools aanbod hebben ontvangen?

☐ Ja

☐ Nee

v10: Hoeveel leerlingen in groep 1-2 (in schooljaar 2023-2024) hebben als peuter een voerschools aanbod ontvangen?

v11: Biedt uw school vroegschoolse educatie aan?

Hieronder verstaan wij een speciaal programma voor leerlingen uit groep 1-2 met (risico op) een achterstand, dat gericht is op het stimuleren van vaardigheden op het gebied van bijvoorbeeld taal, rekenen, motoriek en met elkaar omgaan.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

v12: Gebruikt u hierbij een erkend VVE*-programma?

* VVE = voor- en vroegschoolse educatie

- ☐ Ja
- ☐ Nee

v13: Welke leerlingen in groep 1-2 krijgen vroegschoolse educatie aangeboden? (meerdere antwoorden mogelijk)

Onder vroegschoolse educatie verstaan wij een speciaal programma voor leerlingen uit groep 1-2 met (risico op) een achterstand, dat gericht is op het stimuleren van vaardigheden op het gebied van bijvoorbeeld taal, rekenen, motoriek en met elkaar omgaan.

- ☐ Leerlingen met laag opgeleide ouders of met ouders uit lage inkomensgroepen
- ☐ Leerlingen uit gezinnen met een migratieachtergrond
- ☐ Leerlingen waarbij een taal- of ontwikkelingsachterstand is vastgesteld door het consultatiebureau of de kinderopvang
- ☐ Alle leerlingen in groep 1 en/of 2
- ☐ Anders, namelijk: _____

v14: Hoeveel leerlingen in groep 1-2 ontvangen in schooljaar 2023-2024 vroegschoolse educatie?

v15: Heeft uw schoolbestuur resultaatafspraken met de gemeente gemaakt op het gebied van de vroegschoolse educatie?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Dat weet ik niet

v16: Verantwoordt uw schoolbestuur zich over de resultaatafspraken vroegschoolse educatie aan de gemeente?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

- ☐ Dat weet ik niet

Achtergrondgegevens leerkrachten van de groepen 1-2

Hierna volgen vragen over de achtergrond van de leerkrachten die voor de groepen 1-2 staan.

v17: Wat is het hoogst behaalde opleidingsniveau van de leerkrachten die voor de groepen 1-2 staan? Geef per opleidingsniveau aan hoeveel leerkrachten het betreffende niveau hebben.

Als een bepaald opleidingsniveau niet voorkomt vul dan 0 in

	Aantal
Leraar in opleiding (LIO)	_____
HBO	_____
WO	_____

v18: Wat is het gemiddelde aantal jaren ervaring van de leerkrachten die voor de groepen 1-2 staan?

v19: Wat is het gemiddelde aantal jaren ervaring met vroegschoolse educatie van de leerkrachten die voor de groepen 1-2 staan?

v20: Hoeveel leerkrachten die voor de groepen 1-2 staan hebben de afgelopen twee jaar teamscholingen en/of individuele scholingen gericht op vroegschoolse educatie gevolgd?

Achtergrondgegevens schoolleider

Hierna volgen vragen over uw eigen achtergrond.

v21: Heeft u een specifieke (vervolg)opleiding gevolgd voor schoolleider PO?

- ☐ Ja
☐ Nee

v22: Bent u een zij-instromer (van buiten het onderwijsveld)?

- ☐ Ja
☐ Nee

v23: Hoeveel jaar ervaring heeft u als schoolleider?

v24: Hoeveel jaar ervaring heeft u met vroegschoolse educatie?

v25: Heeft u scholing genoten gericht op VVE-gerelateerde kwaliteitszorg?

☐ Ja

☐ Nee

Stellingen

Hierna volgen een aantal stellingen over leiderschap en kwaliteitszorg op het gebied van vroegschoolse educatie. U kunt aangeven in hoeverre u het eens bent met de stellingen.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

	Ze er mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/niet mee oneens	Mee eens	Ze er mee eens
Als schoolleider werk ik aan de voortdurende verbetering van professionaliteit op het gebied van vroegschoolse educatie	☐	☐	☐	☐	☐
Als schoolleider vertoon ik leiderschap op het gebied van vroegschoolse educatie	☐	☐	☐	☐	☐
Als schoolleider vertoon ik kwaliteitsbewustzijn op het gebied van vroegschoolse educatie	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt binnen het onderbouwteam gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling op het gebied van vroegschoolse educatie	☐	☐	☐	☐	☐
Als schoolleider heb ik duidelijke doelen op het gebied van vroegschoolse educatie gesteld	☐	☐	☐	☐	☐
Als schoolleider stuur ik erop dat de organisatie en uitvoering van de vroegschoolse educatie aansluit op de gestelde doelen	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt op objectieve wijze geëvalueerd in hoeverre de gestelde doelen m.b.t. vroegschoolse educatie worden behaald (zoveel mogelijk d.m.v.	☐	☐	☐	☐	☐

	Ze er mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/niet mee oneens	Mee eens	Ze er mee eens
onafhankelijke observatie of toetsing)					
Als schoolleider neem ik op basis van evaluaties van doelen planmatig en doelgericht maatregelen ter verbetering van de vroegschoolse educatie	☐	☐	☐	☐	☐

Hier kunt u uw antwoorden op bovenstaande stellingen eventueel toelichten

Tot slot volgen nog enkele stellingen over de invloed van personeelstekorten en corona op uw school. U kunt weer aangeven in hoeverre u het eens bent met de stellingen.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

	Ze er mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/niet mee oneens	Mee eens	Ze er mee eens
Wij hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort kleutergroepen naar huis moeten sturen.	☐	☐	☐	☐	☐
Er hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort (nog) onbevoegde leraren zelfstandig voor kleutergroepen gestaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Door personeelstekort hebben wij in de afgelopen twee jaar niet de kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie kunnen behalen die wij zouden willen.	☐	☐	☐	☐	☐
Door corona hebben wij niet de kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie kunnen	☐	☐	☐	☐	☐

	Zeer mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/niet mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens
behalen die wij zouden willen					
Sinds corona zien we grotere achterstanden bij kleuters die bij ons binnenkomen	☐	☐	☐	☐	☐
Sinds corona lukt het ons minder goed achterstanden bij kleuters in te lopen voor ze naar groep 3 gaan	☐	☐	☐	☐	☐

Hier kunt u uw antwoorden op bovenstaande stellingen eventueel toelichten

Dit is het einde van de vragenlijst.

Hieronder kunt u, indien u dat wenst, een toelichting geven op uw antwoorden.

Hartelijk dank voor uw medewerking.

8 Bijlage 3: Tabellen behorende bij figuren

De percentages behorende bij Figuur 4.1 (de mate waarin schoolleiders aangaven het eens te zijn met de stellingen over de invloed van personeelstekorten en de coronapandemie) staan in Tabel 8.1.

Tabel 8.1: De invloed van personeelstekorten en de coronapandemie

	Zeer mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/niet mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens
Wij hebben in de afgelopen twee jaar door personeelstekort kleutergroepen naar huis moeten sturen	22,4	23,5	6,1	37,2	10,7
Er hebben in de afgelopen 2 jaar door personeelstekort onbevoegde leraren zelfstandig voor kleutergroepen gestaan	18,4	18,4	9,2	36,7	17,3
Door personeelstekort hebben wij in de afgelopen 2 jaar onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	13,3	33,2	23,5	21,9	8,2
Door corona hebben wij onze kwaliteitsdoelen m.b.t. vroegschoolse educatie niet kunnen behalen	2,6	12,2	28,6	43,4	13,3
Sinds corona zien we grotere achterstanden bij kleuters die bij ons binnenkomen	3,1	12,8	23,0	31,6	29,6
Sinds corona lukt het ons minder goed achterstanden bij kleuters in te lopen voor ze naar groep 3 gaan	5,1	28,1	27,6	24,0	15,3

n = 196

De percentages behorende bij Figuur 4.2 (de waarderingen van de inspecteurs m.b.t. kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie) staan in Tabel 8.2.

Tabel 8.2: Kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie, zoals beoordeeld door de inspecteurs

	1 noodzakelijk verbeterpunt	2 wenselijk verbeterpunt	3 voldoende	4 voorbeeld voor anderen
De school heeft doelen op het gebied van vroegschoolse schoolse educatie gesteld	18,2	35,4	37,4	9,1
De school beschrijft o.b.v. evaluaties planmatig en	18,2	35,9	39,4	6,6

Tabel 8.2: Kwaliteitszorg en -cultuur op het gebied van vroegschoolse educatie, zoals beoordeeld door de inspecteurs

	1 noodzakelijk verbeterpunt	2 wenselijk verbeterpunt	3 voldoende	4 voorbeeld voor anderen
doelgericht maatregelen ter verbetering				
De school werkt aan de voortdurende verbetering van professionaliteit gericht op vroegschoolse educatie	6,1	22,7	61,6	9,6
De school werkt planmatig aan het realiseren van verbetermaatregelen voor vroegschoolse educatie	7,6	26,8	56,1	9,6
De school borgt de kwaliteit van haar vroegschoolse educatie	9,6	31,3	52,0	7,1
De schoolleiding vertoont leiderschap op het gebied van vroegschoolse educatie	7,6	15,2	60,6	16,7
De schoolleiding vertoont kwaliteitsbewustzijn op het gebied van vroegschoolse educatie	4,5	16,2	58,1	21,2
Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling	3,0	21,7	61,1	14,1
Er is vve-coördinatie in de vroegschool	13,1	18,7	56,6	11,6
Er is een bereidheid om gezamenlijk de vroegschoolse educatie te verbeteren	2,0	4,5	69,7	23,7
Het beleid op het gebied van vroegschoolse educatie wordt breed gedragen	5,6	23,2	55,1	16,2
Er wordt in de onderbouw gewerkt vanuit een transparante en integere cultuur	1,5	7,6	69,2	21,7
De school evalueert de kwaliteit van de vroegschoolse educatie regelmatig	19,2	31,3	43,9	5,6
De school evalueert op objectieve wijze of de doelstellingen m.b.t. vroegschoolse educatie worden behaald	22,7	35,4	38,4	3,5

n = 198

De percentages behorende bij Figuur 4.3 en Figuur 4.4 (de waarderingen van de inspecteurs op de verdiepende kwaliteitsaspecten) staan in Tabel 8.3.

Tabel 8.3: Verdiepende kwaliteitsaspecten, zoals beoordeeld door de inspecteurs.

	1 noodzakelijk verbeterpunt	2 wenselijk verbeterpunt	3 voldoende	4 voorbeeld voor anderen	n.v.t.
Het aanbod gericht op de taalontwikkeling is dekkend	4,0	22,2	62,1	11,6	
Het aanbod gericht op de overige drie ontwikkelingsgebieden is dekkend	2,0	15,2	76,3	6,6	
Het aanbod klimt op in moeilijkheidsgraad	3,0	16,7	74,2	6,1	
Er wordt gedifferentieerd binnen het aanbod	5,1	31,8	55,1	8,1	
Het aanbod van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	29,8	27,3	33,3	9,6	
De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spel- en taaluitlokkend	5,1	21,7	54,5	18,7	
Er wordt gewerkt met een doelgerichte planning op de vier ontwikkelingsgebieden	5,1	17,2	63,6	14,1	
De voor- en vroegschool zorgen voor een warme overdracht	5,1	20,2	57,1	16,7	1,0
De leraren volgen systematisch de brede ontwikkeling van de doelgroepkinderen	3,0	9,6	72,2	14,6	0,5
De begeleiding is planmatig voor de doelgroepkinderen	7,6	24,7	57,6	10,1	0,0
Er is specifieke aandacht voor de taalontwikkeling van de doelgroepkinderen bij de begeleiding en zorg	5,1	14,6	63,1	16,7	0,5
Leraren hebben zicht op leerlingen die zorg nodig hebben die de vroegschool niet kan leveren	2,5	9,1	76,3	11,1	1,0
Leraren blijven de ontwikkeling van doelgroepkinderen met extra zorg bijhouden	5,6	12,6	69,2	10,6	2,0
De interne begeleiding en zorg op de voor- en vroegschool zijn op elkaar afgestemd	21,2	23,7	41,9	12,6	0,5
De leraren evalueren de aangeboden begeleiding en zorg voor doelgroepkinderen	7,6	27,3	56,1	9,1	0,0
Het pedagogisch handelen van de leraren is respectvol	0,5	0,5	73,7	25,3	
De leraren hanteren duidelijke pedagogische gedragsgrenzen	1,0	6,1	76,3	16,7	
De leraren stimuleren de sociale vaardigheden van de leerlingen	0,5	6,6	79,3	13,6	
De leraren bevorderen de zelfstandigheid en de autonomie van de leerling	0,5	8,6	76,3	14,6	

Tabel 8.3: Verdiepende kwaliteitsaspecten, zoals beoordeeld door de inspecteurs.

	1 noodzakelijk verbeterpunt	2 wenselijk verbeterpunt	3 voldoende	4 voorbeeld voor anderen	n.v.t.
Er worden structureel effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd	4,5	25,8	57,6	12,1	
De leraren bevorderen de interactie met en tussen leerlingen	1,0	33,3	59,1	6,6	
De leraren stimuleren actieve betrokkenheid van de leerlingen en verrijken het spelen en werken	3,5	23,2	60,6	12,6	
De leraren bevorderen de ontwikkeling van aanpakgedrag (strategieën) bij de leerlingen	5,6	34,3	54,0	6,1	
Het gedrag van de leraren ten opzichte van de leerlingen is responsief	0,5	10,1	77,8	11,6	
Het pedagogisch klimaat en educatief handelen van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	25,8	32,3	33,8	8,1	
De leraren stemmen activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van leerlingen	10,1	23,7	59,1	7,1	
De leraren geven feedback op het leerproces	7,6	40,4	48,5	3,5	
Er is gericht ouderbeleid voor de vroegschoolse educatie	18,7	32,3	40,4	8,6	
Doelgroepouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd door de vroegschool	5,1	11,1	75,3	8,6	
Er wordt voor iedere doelgroepleerling een intake gehouden met de doelgroepouders	2,5	7,6	72,7	17,2	
Doelgroepouders participeren in vroegschoolse educatie-activiteiten	10,1	37,9	42,4	9,6	
Doelgroepouders worden gestimuleerd om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten te doen	11,1	37,4	43,4	8,1	
Doelgroepouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind	0,0	4,0	86,9	9,1	
De leraren houden rekening met de thuistaal van de doelgroepouders	2,0	17,7	73,2	7,1	
De manier om met doelgroepouders om te gaan op de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	29,3	26,3	37,4	7,1	

n = 198